

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR.
Kiadja: A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

A válság.

Budapest, június 21.

Gróf Khuen-Héderváry ma Budapestre érkezett, azzal a bevallott szándékkal, hogy a felség óhajtatásához képest a budapesti politikai körök hangulatára nézve tájékozódást szerezzen és itt szerzendő tapasztalatait alapján tegyen jelentést a koronának a válságos helyzetből való kibontakozásra nézve. Ezt megelőzőleg két napig időzött Bécsben s ezt az időt alkalmasint arra használta fel, hogy odafenn arról tájékozódjék, melyek azok az utak-módok, amelyek között választhat, abban az esetben, ha vállalkozik arra a misszióra, amelylyel megkínálták. Budapestén is néhány napot akkor eltöltött, hogy időt nyerjen a megfontolásra, mindannak számbavételére, ami reá nézve döntő lehetelhatározásának irányításában. Ha itt szerzendő tapasztalatait egybeveti bécsi tartózkodásának, a királynál való ismételt audienciáinak és a bécsi körökkel való érintkezésének eredményeivel, akkor lesz csak módjában megítélni, hogy a siker reményével lehet-e vállalkoznia a neki szánt nehéz feladatra.

Igy kell és csakis így lehet egyelőre megítélnünk a horvát bán küldetését, amely még egyáltalán nem jelenti a kabinetalakításra szóló megbízást, annál kevésbé az erre való vállalkozást. Kijelentette ezt teljes nyíltsággal maga gróf Khuen-Héderváry a szabadelvű pártkörben, ahol megérkezése után nyomban megjelent.

A helyzet tehát ma az, hogy a horvát bán vállalkozása eredményezhet egy kabinetalakítással való megbízást, ennek a megbízásnak az elvállalását is, a sikerét is, esetleg a válságból való kibontakozást is, de hogy mindebből mennyit fog eredményezni, azt

ebben a pillanatban még teljességgel nem lehet előrelátni. Annyit konstatalhatunk a mai nap impressziói nyomán, hogy a végcél a szabadelvűpárt döntő tényezői egybehangozóan kívánatosnak tartják. És ha a bán azzal a törekvéssel jött ide, hogy ezt a kívánatos célt a mai helyzetnek megfelelő és szigoruan alkotmányos eszközökkel, természetesen a szabadelvűpárt programjának megfelelő szellemben igyekezzék elérni, akkor erről a részről komoly akadályal nem fog találkozni. Ez a felfogás jutott ma kifejezésre a szabadelvűpárt összes igazán szabadelvű elemeinek hangulatában.

És ha gróf Khuen-Héderváry misszióját az eddigi tapasztalatok után bizonyos tartózkodással fogadjuk is, ez a tartózkodás csupán a helyzet bizonytalanságának a folyamánysá s éppenséggel nem jelenti azt, hogy ne kívánjuk azt a megoldást, amely kivezeti az országot a mostani súlyos válságból, ebből a kegyetlenül bizonytalan helyzetből, amely a jövőnknek olyan komor perspektíváját vetítette szemünk elé.

Bárki lesz is, aki ebből a sötét káoszról kivezeti az országot a szabadelvűség és a törvényesség serehme nélkül, számíthat a szabadelvűség és törvényesség minden barátjának támogatására és haláljára.

(A bécsi tanácskozások.)

Gróf Khuen-Héderváry ma délelőtt is Bécsben volt még, hogy résztvegyen a Hofburgban 6 felsége elnöklése alatt gróf Goluchowski, Kállay Béni és Fritsch lovag altábornagy közös miniszterek, dr. Koerber osztrák miniszterelnök és báró Fejérváry Géza magyar, valamint gróf Welsersheimb osztrák honvédelmi miniszterekkel tartott megbeszélésen, amely délelőtti 11 órától délutáni 1 óráig folyt arról, vajjon a jövő magyar kormány

programja igényelne-e és minő törvényhozási, illetőleg közigazgatási intézkedéseket a monarchia másik államában is.

Ezután gróf Khuen-Héderváry Budapestre utazott azzal a megbízatással, hogy itt a parlamenti helyzetről tájékozódjék; erre a holnapi napot fogja felhasználni s kedden visszatér Bécsbe, hogy 6 felségének beszámoljon, esetleg átvegye az új kabinet megalakítására vonatkozó megbízatást. Csak ezután fog gróf Khuen-Héderváry a személyi kérdéssel foglalkozni, amely célból szerdán ismét Budapestre jön, hogy érintkezésbe lépjen azokkal a személyiségekkel, akiknek közreműködésére a kabinet megalakításánál számíthatni remél. Ez esetben az új kabinet alkalmasint még e hét végén bemutatkoznék a parlamentnek.

A Magyar Távirati Iroda jelenti Bécsből: A ma délelőtt a bécsi Burgban 6 felsége elnöklése alatt tartott megbeszélésben báró Fejérváry Géza és a horvát bánon kívül a közös miniszterek és az osztrák kormányelnök, valamint az osztrák honvédelmi miniszter is résztvettek, miután a megbeszélés tárgyát a monarchia másik államát is érdeklő ügyek képezték.

Az 6 felsége elnöklése alatt folytatott tanácskozás után gróf Khuen-Héderváry Károly ma délután három órakor Budapestre utazott báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter társaságában. Gróf Khuen a legközelebbi időt arra fogja felhasználni, hogy magát legfelsőbb megbízás alapján a politikai helyzetről behatóan tájékozza. E tájékozás brikóban a horvát bán haladéktalanul ismét Bécsbe utazik, hogy 6 felségének megtegye jelentését.

Gróf Khuen-Héderváry tehát nem vállalta el a kabinetalakításra való megbízást. Erre nézve 6 felsége a bán jelentése alapján legközelebb fog dönteni.

(Khuen-Héderváry a szabadelvűpártban.)

A szabadelvűpárt klubhelyisége, bár meglátáson rajta a vasárnap, meglehetősen népes volt ma este is. Mára vártak ugyanis gróf Khuen-Héderváry megérkezését és valószínűnek látszott,

TÁRCA

A kicsike.

— A Budapesti Napló tárcája. —

Írta: François de Nion.

Ablakából, amelyet öröközöld környezet, Marie-Ange de Troarn kinézett a tájra, amely lágy szinárnyalataival félig elmosódott pasztellhez hasonlított. És a halványkék ég szyngéd világossága egészen jól illett az ő merengő, kedves arceskájához. Jómaga is akárcsak egy könnyen odalehelt pasztellkép lett volna.

Előrenyújtotta a fejét, hogy lesse a természet hangjait. Az ősi hallgatást hirtelen csodaszép női hang törte meg, amely gyönyörű szerelmi áriaiba fogott.

Marie-Ange hallgatta anyja énekét, az ő megható, telt hangját, amely még mindig olyan fiatalosan és frissen hangzott. Szinte maga előtt látta anyját, szépnek, bájosnak, harminecöt éves korának ragyogásában, az ő sugárzó anyját, Troarn grófnét, aki szebb volt most, mint valaha, mikor sorra levetette gyászfátylait s a hosszú özvegység után akárcsak mint az éjszakának valami szép virága tűnt elő.

De Marie-Ange különösen arra a dalra gondolt, amelyet anyja énekelt. Amely a kedvesről szólt, aki szeret... Igen, az, akit ő szeret, eljön megint, látni fogja újra. Es majd elmondja neki a régóta várva-várt szót... Szívverése megállt arra a gondolatra, hogy milyen boldog lesz ő.

Mert még mindig nem tudta felfogni, hogyan is szeretheti őt de Rochefitte ur, az iró, diplomata, képviselő és szónok, ez a fényes koponya, ez a megfontolt, imponáló és amellett szeretetreméltó ember? Visszaemlékezett első ideérkezésére, első

hűvös, kötelességszerű látogatására. Egre bizalmasabbá lévén, mind gyakrabban jött, végre mindennap. Tizenhétéves korának gyöngédsége lassankint feltámadt, mint a hamu alatt izzó parázs, aztán mind erősebb lett és eltöltötte végül egész lényét. Sejtette, hogy anyja tud a boldogságáról, mert látta mindkettőjüket mosolyogva beszélgetni és észrevette, hogy elhallgattak, amikor belépett, aztán sottogni kezdtek és utána néztek...

Tegnap pedig de Rochefitte ur sápadtan és komolyan lépett be anyjának kis szalonjába és miután egy órahosszat beszélgetett vele, ragyogó szemmel és örömtől sugárzó arccal ment el ezzel a kiáltással:

— A viszontlátásra!...

Este, az ebéd után anyja így szólt hozzá:

— Rochefitte ur holnap reggel újra meglátogat bennünket. Valamint mondok majd neked. A parkból valami zaj hatolt fel hozzá, amely megremegetté szívét. Patkócsattogás volt s csakhamar lovasalakat pillantott meg Marie-Ange a fasorban. Gyorsan elrejtőzött az öröközöld mögé, mialatt de Rochefitte márkli lepattant lováról és könnyed léptekkel a kis szalon felé sietett. Az ének és a zongora rögtön elnémult. Hangok hallatszottak fel hozzá. De ő az egész beszélgetésből csak egyetlenegy mondatot leshetett el, amely erősebben hangzott, mint valami ígret:

— A kedves kis Marie-Ange, ketten fogjuk őt szeretni!

Szégyenkezett, amiért hallgatódzott, és kiment a parkba, hogy forró homlokát lehűtse. Onnan azt az ablakot is láthatta, ahol a boldogságát előkészítették. Hirtelen megnyílt a kis szalon ablaka és a valóságát való azzal az irtózáttal, amely megvan a tapasztalatlan, álmodozó teremtekben, elfutott. Nem ment messzire. A fasorban újra feltűnt Rochefitte ur, lépésben haladva lován. Hanyagul útt a nyeregben, ajkán mosolylyal. Hirtelen megpillantotta a fehér ruhát, amint meglíbbent a tömb között, és meg is szólalt:

— Marie-Ange kisasszony!

A lény sokkal büszkébb és természetesebb volt, semhogy megfúgott volna, odament Rochefitte urhoz, megsimogatta remegő kézzel a ló fényes nyakát. A férfi vontatottan ezt mondta:

— Éppen az imént beszéltem anyjával és... valami újságot fog önnek mondani.

— Csakugyan?

Feléje fordította édes arcát és megható őszinteséggel tetto hozzá:

— Tudom.

— Hogyan?... Ön tudja?

— Mindent megértettem.

— Es ön... ön beleegyezik?

A szöke fejecske zavartan hanyatlott le.

— Milyen boldoggá tesz engem, kedves, kedves Marie-Ange...

— En is boldog vagyok... — felelte a lény egyszerű hangon.

Egy ideig elérzékenyülten nézte Rochefitte a fák között a fehér alakot, aztán sottogva mondotta:

— En Istenem!

Lova, talán az akaratlanul is hozzá ért sarkantyútól, horkant egyet. Rochefitte lassított a gyeplőn s türe, hogy lova elragadjja. Csakhamar eltűnt a fák között.

Kissé meglepetten és némileg csalódottan is Marie-Ange lassu léptekkel tért vissza a házba. Miért hagyta ott olyan hirtelen és könnyű szívvel? Miért volt olyan tartózkodó? Talán a nagy körülönbség okozta ezt? Marie-Ange tudta, hogy de Rochefitte tul van a negyvenen.

Szólitották:

— Marie-Ange! Hol vagy?

Összereszt és anyja feléje tárt karjaiba vette magát.

— Már egy órája hivlak.

— De Rochefitte urral beszéltem a fasorban.

— Semmit sem mondott neked?

hogy a bálnak első dolga lesz a pártkörben megjelenni. Legnagyobb számban a régi szabadelvések és disszidensek jelentek meg, de voltak fenn néhányan a volt nemzetpártiak közül is.

Este hét óra után *Hellai Ferenc*, aki Bécsből érkezett, hozta meg a hírt, hogy a bálna báró *Fejérváry Gézával* együtt csakugyan hazakeresztelt báró *Fejérváry*, akit barátai nyomban körülvettek és kérdésekkel ostromolták. A honvédelmi miniszter elmondta, hogy az uton hírt vették, hogy tüntetés készül ellenük, de a hír nem bizonyult valósnak.

— Nem a fejemet féltettem — tette hozzá tréfásan, — hanem a kocsimat; ezért bérkocsiba ültem, a fogatomat pedig elküldtem.

Félnyolc után megjött *Khuen-Héderváry is*. Amint belépett, rögtön talált néhány ismerőst akik barátságos üdvözléssel siettek elébe. Először gróf *Tisza Istvánnal*, báró *Fejérváry Gézával*, báró *Podmaniczky Friggyessel*, az ősz pártelnökkel, *Hieronymi Károlyval*, majd *Nagy Ferenc*cel, báró *Felitzsch Arturral*, gróf *Teleki Sándorral* stb. váltott néhány szót. Valamivel később érkezett a klubba gróf *Andrássy Gyula*. Vele és gróf *Tisza Istvánnal* hosszasan tárgyalt a bálna. Ezután megkezdődött az ismerkedés. A bálna általában csak erre szorított ma este. Formális tanácskozást senkivel sem folytatott, hanem csak bizalmas, fesztelen eszmecsere folytatótt a régi és új ismerősökkel.

A beszélgetés során tartózkodás nélkül elmondotta gróf *Khuen-Héderváry*, hogy idejévtőlnek egyéb közvetlen célja nincs, mint az ismerkedés, a tájékozódás. Erre néhány napot szánt és csak azután szándékozik — körülbelül kedden — Bécsbe utazni, hogy a felségnek jelentést tegyen és nyilatkozzék a továbbiakra nézve.

— Az a célom, — mondta egyebek közt — hogy megismerkedjem az emberekkel és viszonyokkal és hogy megismerjenek engem és szándékaimat. Hiba volna, ha valamihez hozzáférnék anélkül, hogy ismerném a politikai állapotokat.

Elmondotta azután, hogy fel fogja keresni nemcsak a többség, hanem az ellenzék vezető férfait is, mert, amint mondotta, nem a párt sorsán akar segíteni, hanem az országnak; erre a célra szükséges, hogy minden oldalról informálva legyen.

Természetes ilyenformán, hogy a részletekről nem nyilatkozott gróf *Khuen-Héderváry*. Hozzá-

— Nem. De hiszen én úgy is megértettem és nagyon boldog vagyok.

— Boldog vagy? Megértettél mindent? De hát mit?

— Hogy szeret engem. Hogy megkérte tőled a kezemet. Ő, most már nagy vagyok és éles eszem van...

Elhallgatott, mert hirtelen észre vette, hogy anyja elhalványult.

— Szereted őt? Te? Nem, az nem lehet! Ez gyerekség!

— Nem igaz? Nem szeret? Hát mit akartok nekem mondani?

Egy pillanatig egymásra meredtek. Nem anya és leánya állt egymással szemben, hanem két ellenfél. Azután ezt kérdezte halkán *Troarn asszony*:

— És ő... eltalálta?

Marie-Ange lehajtott a fejét.

— Nagyon könnyű volt ez. És aztán — ki mást gondolhatott volna?

Ez az utolsó szó anyjának minden reményességét, egész ifjúságát megsemmisítette. Hirtelen öregnek és ősznek érezte magát. Megölelte a leányát:

— Micsoda regényt álmódultál te itt, kicsikém? De *Rocheffite* senkibe sem szerelmes itt nálunk, beléd semmieste sem. És ez szerencse, mert hiszen sokkal öregebb nálad.

— De hát minek jött akkor? Mit akartatok mondani nekem?

— Hogy meg akarja tőlünk venni az erdőt s mivel a tied, hát nélkülöd semmit sem akartam határozni. De hát miféle különös dolgok járnak a te fejekedben? Milyen regényes is vagy te! Látom, hogy szöröközésre van szükséged. Rajta, csomagolj, utazunk holnap. Olaszországba? Akarod? És most hagyj magamra, levelet kell írnom.

Mikor de *Rocheffite* másnap reggel ezt a levelet elolvasta, elámult azon, hogy milyen kurta és száraz. Nem tudta, hogy *Troarn asszony* előbb minden könyvét kiontotta, mielőtt ezt a levelet megírta...

intézett határozott kérdésre kijelentette azonban, hogy a házszabályok revíziójára ezidőszertint nem gondol.

Amennyire ma este a szabadelvűpárt hangulatán kivehető volt, a bálna missziójának sikerét általában szívesen látnák. A régi szabadelvések ebben a sikerben reménykednek is. A disszidensek csoportjának egy nagytekintélyű tagja pedig kijelentette, hogy helytelen volna akadályokat gördíteni bárkinek az útjába, aki azzal a törekvéssel jön, hogy az állapotokat becsületesen szánja.

Ez a főfogás általában nem is találtkozott ellentmondással.

(Gróf *Khuen-Héderváry* programja.)

Gróf *Khuen-Héderváry* programjáról félhivatalosan a következőket jelentik:

Gróf *Khuen-Héderváry* programját illetőleg senkivel szemben sem nyilatkozott. Egyelőre nem tudni tehát, hogy mily alapon vállalta el a bálna 6 felségének szorosán körülírt megbízását. Autentikus híriünk gróf *Khuen-Héderváry* szándékairól tehát nincs. Környezetének egyik meghitt emberétől azonban értesültünk, hogy arra az esetre, ha a bálna a kabinetalakítást elvállalná, első feladatának tekintendő, hogy a képviselőház munkaképességét helyreállítsa. Gróf *Khuen-Héderváry* a helyzet főhaját nem abban látja, hogy az obstrukció izgalmai alatt a parlamentáris fejelem ellen több irányban vétettek, hogy a házszabályok rendelkezéseivel való visszaéléssel az ügyek elintézését meggátolták. Ezek csak külsőleges tünetek, melyek külsőleges intézkedésekkel nem lehet gyökeresen orvosolni.

A baj főoka abban van, hogy a képviselőház hangulata elmeresedett, hogy a parlamentáris elöljáró a kölcsönös megértés és az egymáshoz való közeledésnek tárgyi alapja veszendőbe ment. Feltétlenül szükséges tehát, hogy a pártok egymáshoz való természetes viszonya helyreálljon. Kell főképpen, hogy a szabadelvűpártnak akcióképessege érvényre jusson, de nem szabad elzárkózni az elől sem, hogy az ellenzék aspirációi, amennyiben azok redális nemzeti szükségletben gyökereznek, méltányos megítélésben részesüljenek. A parlamentáris ellenzék törekvése azonban nem mehet odáig, hogy az 6 akarat — bár kisebbségben van — diadalmasodjék; az ellenzék az alkotmányos élet minden elvét egyenesen felforgatná, ha a két közjogi faktor, a korona és többség akarata természetes súlyuk szerint érvényre nem juthatnának.

A bálna főfogása e szerint az, hogy csak ezen fenn kifejtett alkotmányos elvek figyelembevételével, nem pedig külső eszközökkel kell a képviselőház munkaképességét helyreállítani. Gróf *Khuen-Héderváry* a házszabályok módosításának ebben a tekintetben nem tulajdonít döntő fontosságot, mert nincs az a szigorú házszabály, mely a tervszerű obstrukció fogásait meg tudná hiusítani, vagy a szvenedélyek kifakadását elfojtani.

A házszabály módosítása ellenben nagy jelentőségű, amennyiben az a tendenciája, hogy a ház munkaképessége fejlesztéssé és a parlamenti procedura a nehézkes elavult formalitások nyújtól megszabaduljon. Ilyen értelemben keresztülvendő házszabályreform azonban pártközi ügy és csak egy későbbi időpontban, az összes pártok közreműködésével lesz fogatósítandó.

Az előbbieken vázoltuk gróf *Khuen-Héderváry* eszmenetét, melyet politikája kiinduló pontjának tekinthetünk, ha a kabinetalakítást tényleg elvállalná, ami azonban eddig nem történt meg.

(A nemzetiek.)

A *Politikai Értesítő* jelenti illetékes megbízás alapján:

Azok a szabadelvűpárti képviselők, akik összejeveleteiket *Nagy Ferenc* lakásán tartották, a következő kijelentést teszik:

A jelen országgyűlésre 1901-ben megjejtett képviselőválasztások a szabadelvűpárt azon program alapján lett megválasztva, amelyet még az előbbi országgyűlésen, 1899-ben Széll Kálmán miniszter kifejtett s amelynek alapján a Széll Kálmán-kabinet akkor megalakult. Mi szabadelvűpárti képviselők eme programhoz ragaszkodván, minden kísérletnek útját álljuk, amely eme választási program helyébe, bármely ürügy és bármely jelszó alatt, más programot a szabadelvűpárt programjaként felállítani törekednék.

(A képviselőház összehívása.)

A függetlenségi párt számos tagja tegnap este abban állapodott meg, hogy vasárnap délelőtti testületileg megy a képviselőházba, hogy ott felkerje az elnökséget a képviselőház összehívására. Ma délelőtti tíz órakor találkoztak a képviselők a *Belvárosi kávéházban* és hozzájuk csatlakozott a pártönkivüli *Beóthy Ákos* is, akinek elnökléte alatt azután összeültek tanácskozni. Ott voltak: *Polónyi Géza*, *Bartha Miklós*, *Gabányi Miklós*, *Bakonyi Samu*, *Károly József*, *Papp Zoltán*, *Eitner Zsigmond*, *Tóth János*, *Barabás Béla*, *Olay Lajos*, *Bedőházy János*, *Mezassy Béla*, *Klemen Béla*, *Visontai Soma*, *Moinár Jenő*, *Hegedűs Károly*, *Horváth Gyula*, *Barta Ferenc*, *Vászyoni Vilmos*, *Ráth Endre*, *Gál Sándor* országgyűlési képviselők. Az értekezleten elhatározták, hogy a képviselőház összehívására egy nyilatkozatot adnak be a Ház elnökségénél. A nyilatkozat, amelyet *Bartha Miklós* szövegelt, így hangzik:

Nyilatkozat.

Tisztelt elnök ur! Folyó év június 16-án a képviselőház saiat határozatával elnapolta üléseit. Uabillére határidőt nem tűzött ki. Alulírott országgyűlési képviselők a házszabályok 252. szakasza alapján a képviselőház sűrűs összehívását kérjük. Ezen kérsünk abban a súlyos válságban talál meg indokát, amely most fennforog. Súlyosbitja a válságot azon körülmény, hogy a magyar király 6 felsége nem tartózkodik Magyarországot területén; nem itt hallgatja meg magyar tanácsosait, hanem idegen állam területén tartózkodik, idegen ország kormányfőfőinek is alkalmat nyújt beavatkozni hazánk ügyébe. Az ilyen beavatkozás sok százados sérelmet élevent fel, mert lóka volt mindig a korona és nemzet között felmerült félreértéseknek. Kérjük tehát a képviselőház sűrűs összehívását, abból a célból hogy 6 felségéhez felirat intéztessék, melyben a képviselőház kifejtse az idegen beolvas veszélyeit s felkerje az uralkodót, hogy kizárólag magyar tanácsosok meghallgatásával, magyar földön intézkedjék a válság megoldása iránt.

Az értekezlet a nyilatkozatot egyhangulag elfogadta.

Az értekezlet után a jelenvolt képviselők valamennyien a képviselőházba mentek s ott valamennyien aláírták a nyilatkozatot és *Rakovszky István* is, aki akkor épp a Házban tartózkodott.

A nyilatkozat aláírása után a képviselők az előbbi irodába mentek, ahol *Tóth Ferenc* segédtitkárnak bejelentették, hogy a nyilatkozatot a Ház elnökségének átadják nyujtani. *Tóth* segédtitkár azonban nem vette át a nyilatkozatot, hanem sűrűnyileg tudatta gróf *Apponyi Albert* házelnökkel az ellenzéki képviselők eme bejelentését.

A képviselők jegyzőkönyvet vettek fel bejelentésükről, hogy a házszabályok értelmében a mai nap is beszámítassék a házszabályok 252. paragrafusában előírt négy napi határidőbe.

A *Politikai Értesítő* szerint gróf *Apponyi Albert* holnap Budapestre érkezik s délelőtti 11 órakor fogadja az ellenzéki képviselőket.

Ifj. *Vojnits Sándor*, Szabadka város egyik orsz. képviselője táviratban jelenti ki, hogy habár ő a 67-es liberális alapon áll, mindazonáltal semmiféle különleges pártértekezleten eddig nem vett részt és semmiféle határozatukhoz nem csatlakozott.

BELFÖLD

A jogi oktatás reformja. Mint félhivatalosan jelentik, az elméleti jog- és államtudományi állami vizsgálatról és a jogi oktatásról szóló törvényjavaslat az országgyűlés elé való bejelentésére teljesen készen van. E javaslat alköszolgálati minősítést és a jogi oktatást lényegesen át fogja alakítani, magas színvonalon álló egyetemes új államvizsgálat fog létesülni, amely a jog-, valamint az államtudományi képzés összes tárgyaira kiterjed. A közigazgatási pályára való minősítésnél ezután nemcsak az államtudományi, hanem a jogtudományi képzésnek igazolása is meg fog kívántatni s a bíró elméleti minősítése sem lesz alacsonyabb az ügyvédénél.

Az államvizsgálat céljaira jogtanárokból és elméleti képzettségűkkel kitűnt más jogászokból országos állami vizsgálatbizottság fog szerveztetni. Ez az országos bizottság az államvizsgálatokat albizottságokra oszolja az egyetemek székhelyén és oly városokban fogja tartani, amelyekben a javaslat kövételmeinek megfelelőleg szervezett jogakadémia áll fenn.

Ugy az országos bizottságnak szerveztetésében, mint egyébként is különleges intézkedések vétettek fel a javaslatba hogy az új államvizsgálatnál az elméleti és a tudományos jelleg továbbá az elbírálás szigorú és az ország egész területén való egysége feltétlenül biztosítva legyen.

A budapesti egyetem jogi karán levő tulszólóit.

ság szabására szintén többrendbeli, a tanszabadság korlátait nem érintő intézkedés fog közzehatni. Oly tanulmányi rend fog a javaslat szerint életbelépni, amelynek következtében a joghallgatók a tanulmányi idő alatt tárgyaikkal — úgy, mint a többi felsőoktatási hallgatók — rendszeresen lesznek kénytelenek foglalkozni.

Az életrévaló jogakadémiák, ha a javaslat követelményeinek megelégednek, virágzásnak fognak indulni, két királyi egyetemünk jogi kara pedig meg fog szabadulni a mai túlterheléstől.

Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter a törvényjavaslatot még előadói tervezet alakjában már két ízben is közzétette. Meghallgatta az egyetemeket és a jogakadémiákat, a főbb bíróságokat az ügyvédi kamarákat és egyéb igazságügyi hatóságokat. A felmerült észrevételeket ismételtelen a leggondosabban mérlegelte. Most az igazságügyi miniszter hozzájárulása után nyert a javaslat végleges alakot.

A végleges szövegben különös gond fordított arra, hogy a közszolgálati minősítéshez fűződő nagy állami érdekek az egész szervezetben mindenütt a legnagyobb hatállyalossággal kifejezésre jussanak. A javaslat, most megállapított szövegben, nyilván az ügyvédi s általában a jogi pályák előzékenységének mérésére is hatással lesz.

A Wlassics-féle kész javaslat 46 §-ból áll s igen beható általános és részletes indokolással van ellátva.

KÜLFÖLD

Utasítás a párisi nunciának. Rampolla bibornok-államtitkár szigorú utasítást küldött Lorenzelli párisi nunciának, hogy az olasz király párisi tartózkodásának ideje alatt Párisból távol tartózkodjék, nehogy annak a kényszerítésnek tegye ki magát, hogy mint a diplomáciai kar dnyenje, részt köllessen vennie a király tiszteletére rendezendő ünnepélyeken.

Az új spanyol iskolatörvény. Az új spanyol iskolatörvény tervezete csak négy nappal azután jelent meg a hivatalos lapban, hogy a szenátusban fölolvasták. Mintha a spanyol kormány félt volna a nyilvánosság kritikájától.

Hogy ez a tervezet milyen, azt mindjárt eleve is megmondjuk. Ennél a tervezetnél reakciónarúbbat, a modern fölfogással ellenkezőbbet már képzelni sem lehet. A tervezék azt híresztelték, hogy az új törvény a „szabadság” alapján áll. Hogy a kormány (mely fanatikus kerikálisokból áll) és az ultramontanok mint gondolkoznak a szabadságról, arról képet nyújt a következők rövid ismertetése:

A tervezet 3 §-a értelmében minden spanyolnak (tehát főképp a pénzzel rendelkező püspököknek és szerzeteseknek) jogában áll minden rendű és rangú tanintézetet alapítani s ami a tantervet, tananyagot és igazgatást illeti, saját belátása szerint berendezni. A kormány csak azt a jogot tartja fönn magának, hogy az illető intézet fölött morális és egészségügyi szempontból fölügyeljen.

A többi §§. szerint magánintézetekben többé nem lesznek állami vizsgák s az intézet vezetői, amint nekik tetszik, tarthatnak vizgát, vagy nem. Csak a tanári és akadémiai címek elnyerése van állami vizgáttól függőké. A baccalaureusi cím elnyeréséhez, mely egyetemi tanulmányokra jogosít, a betöltött 15-ik év szükséges, az akadémiai címek elnyeréséhez pedig a 20 dik év. A tervezet tartalmazza azonkívül az elemi oktatásnak és az elemi képzőintézeteknek a reformját.

Az államhatalom tehát, amennyiben a legabszolútabb tanszabadságot engedélyezi s csak a morál és egészségügy fölött gyakorol felügyeletet, tisztán rendőri tevékenységre szorítkozik. Ha tehát ebből a tervezetből törvény lesz, minden spanyol úgy és ott nevelhető a gyermekét, ahol akarja, nem törődve azzal, hogy a növendék tanul-e, vagy nem. Ebből a törvényből Spanyolországnak amugy is elhanyagolt közoktatásügyére mérhetetlen veszedelem származik, mert ez a tanszabadság maga után fogja vinni a legtejsőbb tanulásszabadságot is. Egy apának csak azt kell mondania, hogy a csemetjét X-el, vagy Y-nal taníttatja, ha mindjárt béres, vagy hordár is ez a tanító, és ezzel már kibukik azon kötelezettség alól, hogy gyermekeit állami iskolába adja. Mert az államnak nincs joga azt kutatni, hogy a gyermek milyen oktatásban részesül, s csak arra lehet gondolja, hogy a morális és egészségügyi követelmények megtartásának.

Ennek a nagy tanszabadságnak legfőképp a szerzetesrendek s a pénzüstör spekulánsok fogják a hasznát látni s igyekezni fognak különbözően a felsőbb oktatást megkaparítani. Mútan képesítési kimutatás nem szükséges, minden spanyol alapíthat bármint

intézetet s pár éhes diákkal, kik szerény zsebpénzért és ebédért szívesen tanítanak, fényes magángimnáziumot tarthat fönn. Nem kell ehhez egyéb, mint az álamilag előírt kérdőkönyvek nyomán a feleleteket bekoplatolni. A feleleteket pedig össze lehet állítani különféle obskurus tankönyvekből, de akad elég szegény professzor is, aki ily feleleteket olesón elkészít. A szerzetesrendeknek gondjuk lesz arra hogy ily módon az ifjuság szellemét a maguk céljai szerint képezzék ki eltekintve attól, hogy nem megvetendő pénzbeli nyereséggel is jár a dolog. Ahol a szerzeteseknek még nem lenne tanintézetük, ott bizonyára állítani fognak, s ezt olesóbban fogják kezelhetni, mint a magánspekulánsok, többi közt azért is, mert a szerzetesrendek minden adó alól íl vannak mentve.

Szóval, az egész spanyol közoktatásügy előbb-utóbb az egyház kezébe kerül. Szegény Spanyolország!

A szerb küldöttség Péter királynál.

Genf, június 21.

A szerb parlamenti küldöttség délelőtt 1/11 óra körül 17 kocsi a Hotel Metropola, Péter király lakására hajtatott, mely előtt néhány száz kíváncsi gyűlt össze. A rend fenntartásáról több csendőr gondoskodott. A küldöttség tagjai a nagyterembe vezették, ahol bevárták a királyt. 1/11 óra körül megjelent I. Péter király, katonai tiszekara kíséretében. Az összegyűlt élénk éljenzésbe törtek ki, ami a királyt szemlélő mást megindította. Velimirovics, a szerb szkupstina elnöke, következő beszédet tartotta:

Felségs uram! A szerb királyság 1903. június 2-iki nemzetgyűlésére nagy feladat várt. Hivatása volt betölteni Szerbiának megüresedett trónját. E pillanatban mindenkinek tekintete ez ország felé fordult, ahonnan az új uralkodót várták, aki szereti és becsüli a népet. Azt várák a királytól, szüntesse meg a korona és a nép között lévő véleményeltérést. Mi azt várjuk a királytól, kinek kiváló jellemét, multját, elődeit és becsülésre méltó személyiségét ismertük, hogy reménységünk szerint Szerbiát boldogabb jövő felé fogja vezetni. Amikor gyűléseztünk pillantása felségedre esett, könnyűvé vált feladat és így válaszolt a nemzetgyűlés felségedet egyhangúlag Szerbia királyává. A ránk bízott küldetés végrehajtásában nekünk, a nemzetgyűlés kiküldöttének juttat a szerencse, hogy a nemzetgyűlés június 2-iki ülésének jegyzőkönyvét átaduk és felségedet üdvözlöljük. Hosszu boldog uralkodást kívánunk felségednek, személye és családja legnagyobb dicsőségére, valamint a szerb nép boldogságára. Eljen Szerbia király!

A szenátus elnöke e közben ányújtotta a királynak a kék selyembüvelben lévő, pergamenre írott jegyzőkönyvet, melyet szerb nemzeti színű szalagok díszítettek. A király a következőket válaszolta:

Ebben a rám nézve oly ünnepélyes pillanatban mélyen meghat népem szeretetének és hűségének tanujele, melynek nevében engem oly benső érzelmek kifejezésével üdvözlönek. Vajha ki tudnám fejezni teljesen azt a hálát, mely szerb lelkeket hevíti! Ma, midőn mint Szerbia királyja látom magam előtt azon hősök gyermekeinek gyermekeit, kik hős nagyatayammal és fennkölt szellemű atyámmal együtt hintették el függetlenség magvait a szerb királyságnak, az én és az önök hazájának, érzék be avval hű testvéreim, hogy hálámat ezen egyszerű kiáltásban fejezzem ki: Eljen Szerbia! Legyen a jövőben Isten áldása drága szerb szülőföldünkön.

Ezután bemutatta Velimirovics a királynak a küldötteket. A király különben a nemzeti öltözetben megjelent parasztokhoz intézett barátságos szavakat. Aztán a következőket mondta a király rögtönzött szavakban:

Hű szerb testvéreim! Valóban jobban el vagyok érzékenyülve, mint ahogy azt ki tudom fejezni, hogy önöket itt nálam láthatom. Különösen az a gondolat boldogít, hogy 45 évi nehéz száműzetés után visszatérhetek drága hazámba. En nem vagyok szónok és kérem önöket, bocsássanak meg, ha nem sikerült nekem minden érzelmemet kifejezmem. De ha nem is akadtak szavaim, melegen érző szívem van, szerb szívem, mely csak népem boldogságáért fog dobogni.

Ezután a király visszavonult. Velimirovics kijelentette, hogy a király rövid szavai bizonyítják, hogy Karagyorgyevics Péter az a király, kire Szerbiának szüksége van. Ő neki is az a szándéka, ami nekünk, tisztelni a nép jogait és Szerbia fejlődésén munkálkodni. Boldogok vagyunk, hogy az új királyal közös ideálunk van. Az ünnepség körülbelül 10 percig tartott, mire hatalmas reggeli következett.

Z'mony, június 21.

Jól értesült körökben elterjedt verzió szerint Péter király azt a dilemmát, hogy az összeesküvő

tiszteket hogy büntesse meg, úgy fogja megoldani, hogy vegyes bizottságot küld ki, mely a tiszteket az ország belsejébe való áthelyezéssel, esetleg a hadseregéből való elváltással fogja büntetni.

Sándor király levéltárának jórészt áthelyezik az állami levéltárba. Valótlán az a hír, hogy az új király lepecsételtette a levéltárat. Számos lap képviselője már a mai napon érkezett Belgrádba. A királyné nővéreinek kérelmét a belügyminiszter, nem lévén illetékes az ügyben, visszautasította. Natália exkirályné egy helybeli ügyvédet bízott meg képviseltetésével, azonban ügye nem sok reménnyel kecsegett. Ma az összes bécsi és budapesti lapokat konfiskálták. Az összes ezredek új zászlót kapnak, mert a mostaniakon A. O. kezdő betűk vannak.

Belgrád, június 21.

A mai reggeli gyorsvonattal utazott a városi küldöttségek legtöbb tagja és számos más polgár Bécsbe, Péter király elé.

Pétervár, június 21.

Kalyevics szerb külügyminiszter kijelentette a Novosziti belgrádi tudósítójának, hogy Szerbia valamint Oroszország irányában új Ausztria-Magyarország irányában is barátsággal viseltetik. Szerbia az 1897. évi osztrák-magyar-orosz egyezményt az európai béke megőrzésére nézve rendkívül fontos ténynek tekinti. Ezen egyezmény védelme alatt meg van adva Szerbiának a lehetőség mindenképen lojális magatartásra. Ugyanígy nyilatkozott a tudósító előtt Pasics is.

Konstantinápoly, június 21.

Báró Ca'ice osztrák-magyar nagykövetet a szultán tegnap kihallgatásra fogadta. A nagykövet közlései nagyon megnyugtatták a szultánt és meggyőződően Ausztria-Magyarország és Oroszország eljárásának teljes meggyőzéséről, minden a szerb helyzetre s a dinasztia-változás megkezdésére vonatkozó aggodalmait eloszították.

Konstantinápoly, június 21.

A helybeli, francia nyelven megjelenő lapok ma először tették szóvá a szerb királyi pár meglétését és a merényletet legkeményebben elítélik. Azt hiszik, hogy ez a Yildiz befolyására vezethető vissza, mert a helybeli sajtó még sohasem tett említést uralkodók ellen elkövetett merényletekről.

Konstantinápoly, június 21.

Ma gyászmisét tartottak az orosz követség kápolnájában a szerb királyi párt, melyen részt vettek Szinovjev orosz nagykövet, a követség személyzete, valamint a szerb követ.

HIREK

Budapest, június 21.

— BUDAPESTI NAPLÓ. Június 15-iké új előfzetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfzetése ezen a napon lejárt, méltóztassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— Személyi hírek. Báró Spaun tengernagy szombatra Triestbe utazott. — A kedve ma reggel Párisba érkezett. — Aresztélyán dán király Wiesbadenből három helyi tartózkodás után fivérének János schleswig-holsteini herceggel ma Gmundenbe utazott.

— Ferenc József-rend. A király Porhy György földbirtokosnak, a Hevesmegyei Gazdasági Egyesület alelnökének a közügyek és a mezőgazdaság terén szerzett érdemei elismeréséül és Nick Ede királyi tanácsos, jószágigazgatónak buzgó szolgálatai elismeréséül a Ferenc József-rend tiszt kerestjét adományozta.

— Új egyetemi magántanár. A király a kultuszminiszter előterjesztésére dr. Temesváry Rezső lenchézi osztályorvosnak, a budapesti egyetem orvostudományi karán a szülészeti propedeutikából magántanárává történt kinevezését jóváhagyta és neveztetet e minőségében megerősítette.

— Tedeum az egyetemen. A budapesti tudományegyetem iskolai évének befejezése alkalmából ma délelött ünnepi Tedeum volt az egyetemi templomban. A hálaadó istentiszteleten az egyetemi tanács tagjai a diszruhás pedellusok kíséretében, az egyetemi ifjak pedig nemzeti lobogó alatt jelentek meg. Az első padosokban ültek dr. Kéty Károly udvari tanácsos, rektor, dr. Vécsey Tamás udvari tanácsos, prorektor, dr. Hoffmann József kultuszminiszteri osztálytanácsos és az egyetem számos kitünősége. Az ünnepi misét Krizsán Mihály pápai kamarás, személnáriumi kormányzó celebrálta nagy és lényes segéd-

leltel. Istentisztelet alatt az énekar *Korbuly* Ignác karnagy vezetésével régi magyar egyházi dalokat énekel.

— **Magyar név.** A király a személyek körüli miniszter elterjesztése folytán megengedte, hogy badini *Hudoba* János és badini *Hudoba* Lajos besztercebányai lakosok, valamint törvényes utódai családnévüket régi magyar nemességük, címerük és a „badini” előnév épségben tartása mellett *Badinra* változtathassák.

— **A Karagorgyevics alapítvány.** Az újvidéki *Matica-Szroska* nevű szerb irodalmi és közművelődési egyesület állítólag egy Karagorgyevics-alapítványt kezel, amely pánszláv politikai célnak áll szolgálatában. Az alapítványt, mint a *Szegedi Napló* értesül, az új szerb király nagybátyja tette s több száz ezer koronából és két *temesvári bérházból* áll. Karagorgyevics ama feltétel alatt ajánlotta föl az alapítványt a Maticának, hogy abból több jelentékeny ösztöndíj adassék oly magyarországi szerb nemzetiségű ifjak felsőbb képzésére, akiket elvárható, hogy államban a szláv nemzeti ügynek. Még a *Matica* is nagy zavarban volt az alapítványt e célja miatt és talán két-hét esztendő előtt tett a megerősítés végett fölterjesztést a kultuszminiszterhez, de úgy, hogy nem is készítet külön alapítólevelet, hanem fölterjesztésében az alapító Karagorgyevics által kikötött feltételeket idézte. E feltételek között van az is, hogyha a *Matica* a szerb ifjak jelzett irányú nevelésére vállalkozni nem hajlandó, ez esetben ugyanazon célok keresztülvételé végett az egész alapítvány adassék át az oroszországi kultuszminiszternek. Erthető ebből, hogy miért késik ennek az ügynek az elintézése a közoktatásügyi miniszteriumban.

— **Vilmos császár Hamburgban.** Hamburgból táviratlozzák: *I. Vilmos császár* szobra leleplezésének alkalmából a városbázán bankettet adtak, melyen Vilmos császár válaszképpen a polgármester beszédére pohárköszöntőt mondott. Mindenekelőtt köszönetét fejezte ki a fogadtatásáért és üdvözlésért. Majd megemlékezett arról, hogy milyen nagy feladatokat kell teljesítenie nem törődve avval, hogy azok nehezek-e vagy könnyűek. Akkor Németország haladni fog a praktikus keresztényiség felvilágosított pályáján és áldása lesz az emberiségnek, a béke szaruja és minden ország bámulatának tárgya. A császár beszédét Hamburg városának éltetésével fejezte be.

— **Draga — a vidám kis özvegy.** Szegény *Draga* már régen a belgrádi temetőben aluszda örök álmát és messzi Törökországban még mindig úgy beszélne róla, mint előről, nem ugyan, mint uralkodó királynőről, hanem mint Belgrád egyik vidám kis özvegyéről. A dolog magyarázata a következő: A szerb királygyilkosság után a szultán szigorú rendeletet küldött a lapoknak, melyben megtiltotta, hogy egy árva szóval is megemlékezzenek a rémes éjszakáról. A cenzura csak annak a közlését engedte meg, hogy *Sándor*, a szerbek királya „hirtelen meghalt.” Ezzel vége. A királynőről ellenben egy szóval sem emlékezhetek meg a lapok, mert két ilyen hírtelen halál már gyanút ébreszthetett volna a publikumban. Így hát a törökök számára még mindig él *Draga* királyné, még pedig mint vidám kis özvegy, aki valószínűleg alig várja már a gyászév leteltét, hogy újra valami fényes párt csináljon. Amilyen ügyes, még valami, *Sándornál* hatalmasabb királyt szerez magának. A szultánnak ez az eljárása különben nem új dolog. *Carnot*, *Humbert* király és *Erzsébet* királyné meggyilkolása alkalmával éppen ilyen ravaszul járt el a török cenzura: *Carnot* szívbetegegyben halt meg, *Humbert* királyt szélhűlés érte és *Erzsébet* királyné hashártya-gyulladásnak esett áldozatul — így a török népnek nincs oka, hogy felizgatódjék!

— **Magyar művész halála külföldön.** *Schuster* Ferenc nagytehességű magyar festő és rézkárolozó tegnapelőtt meghalt Bécsben. A művész *Fehértemplom* születelt, hot atya szegény kovácsmester volt. A fiatal ember három évet töltött vaskereskedésben, mint a napokban elhunyt *Eisenhut*, aztán nagy nyomorúságok közepette művészi tanulmányokra adta magát. Gyalog vándorolt föl Bécsbe s ott az akadémián gyorsan fejlődött, úgy, hogy több ízben kitüntették. Az *Anya* című rézkáro-sorozatának kiadásához maga a király is hozzájárult. Bár férőnkora delén állott, folyton betegeskedett, míg tegnapelőtt megváltozott a szenvedésektől a halál. Művészi hagyatékát valószínűleg kiáltják a Műcsarnokban.

— **A Ranolder-intézet évzáró ünnepe.** A budapesti *Ranolder-intézet* évzáró ünnepét vasárnap tartotta meg és arra igen előkelő közönség gyűlt egybe az intézet dísztermében. Az ünnepélyt *Kriszán* Mihály pápai kamarás, az intézet igazgatója magas szónavású beszéddel nyitotta meg, majd *Németh* M.,

Szauer M. és *Tóth* M. növendékek a Rákóczi-indulót adták elő zongorán. Ezután *Lettur* Flóra szavalta el a Megagyott gyermek című költeményt *Uvorn* Erzsébet zongorakísérettel, majd ismét *Aigner* Eugenia zongorázott s *Lenámy* Ilona szavalata után a növendékek-kora énekel. Ének után *Halsay* Melánia *Székely* egyik ábrándját adta elő s *Nagyfejő* Erzsébet szavalatával, *Gloss* Mária zongorajátékával és a növendékek Rákóczi-indulójaig véget ért a sikerült hangverseny, melynek minden szereplőjét zajosan megtapsolták. Végül ismét *Kriszán* Koltos szözlöt, aki az intézet védője. *Vaszary* Koltos hercegprímás iránt a növendékeknek és szülőknek hálaát tolmácsolta. A jelen voltak lelkesen megjelentek az igazgatót. Ünnepe után a bizonyítványokat adták ki.

— **Rákóczy emlékezete.** S.-A.-Ujhelyről táviratlozzák: *II. Rákóczi* Ferenc emlékére Sárospatakon hazafias ünnepet ült a főiskola és Zempléni közönsége. A nagy fejedelem szabadságharcának 200 éves évfordulója alkalmából a református templomban istentisztelet volt, melyen *Novák* Lajos főiskolai lelkész tartott egyházi beszédet. Majd a közönség a Himnusz énekelte. *Thaly* Kálmán orsz. képviselő Rákóczi-ról és az ő Sárospatakhoz való viszonyáról tartott szabad előadást. *Zoványi* Jenő teológiai tanár pedig emlékbeszédet mondott. Majd *Rohoska* József tanár és *Farkas* István szenior szavaltak, végül a főiskolai énekar énekelte kerudalokat. Az ünnepélyen jelen voltak Zempléni megye küldöttsége *Dokus* Gyula aispánnal, továbbá *Kiss* Aron, *Kun* Bertalan püspökök, *Dokus* Ernő és *Balla* Géza. Dében 300 terütkö banket volt. Délután a főiskola ifjusága tartott Rákóczi-ünnepet, este pedig táncmulatság volt.

— **Próbászónoklat a fonográf előtt.** A chicagói magyar-zsidó hitközség azzal a kéréssel fordult a pozsonyi főrabbihoz, hogy ajánljon neki olyan szigoruan vallásos rabbit, ki egyuttal magyarul is jól tud szónokolni. Minthogy azonban a nagy távolság folytán nem kívánható, hogy a jelölt személyesen jelenjen meg a próbászónoklat megtartására, a község fonografikus szónoklatot kért a rabbitól. A község kívánsága teljesült, amennyiben a pozsonyi főrabbi *Fischer* Mózes, a győri főrabbi fiát ajánlotta. A kapott utasításnak megfelelően a rabbi egy német és egy magyar szónoklatot mondott be a fonográfba, mire a készülékkel rendeltetési helyére küldötték. *Chicagóban* pedig annyira tetszetek a beszédek, hogy *Fischer* rabbit szép fizetéssel azonnal megválasztották a község hitközségévé.

— **Királdi Herz Zsigmond halála.** *Királdi Herz* Zsigmond udvari tanácsos, a Magyar Általános Köszénbánya Rézvénytársaság vezérigazgatója ma délután hosszabb betegség után meghalt. Még ugyanzólván férfikora delén, 48 éves korában szclitotta el a halál a közgazdasági munkásság teréről, amelyen tisztelettel és elismeréssel vivott ki magának. Ő alapította meg a Magyar Általános Köszénbánya Rézvénytársulatot és szívós teterejével, ritka agilitásával a szerény vállalatot a virágzás olyan magas fokára emelte, hogy az ma már a hazai bányászati egyik leghatalmasabb tényezője.

Királdi Herz Zsigmond 1854. március 25-én Mező-Osáthon született. Jobbára saját erejére utalva végezte tanulmányait. Miskolcon mezőgazdasági gépgyárat alapított, amely az egész Alföldet meghódította magának és Nyiregyházaon fiktotelepet nyitott; majd, felismerve a hazai bányászati fejlesztésének óriási horderejét, a szentemelésre és érdekesítésre összes kérdéseinek tanulmányozására adta magát, amely célból külföldön is utazásokat tett. 1889-ben alapította a Magyar Általános Köszénbánya-Rézvénytársulatot 400.000 forint alapítkével, a Borsodnyégyi Önter és Királdi közégi szentételepek művelésére, majd 1906-ban megszerezte az Esterházy-uradalmak tatal szentételepeire vonatkozó szénjogokat és a kezdet nehezégeinek akadályt nem ismerő leküzdése után csakhamar egész várost varázsolta oda — ma 6000-nél több lakost számlál — ahol 1897 végéig még a szántóterv végezte csendes munkáját. A tatal bányászati 1902-ben szállt 11 millió méterháza szent (110.000 vaggon) mártított. Emellett az elhunyt, aki mintegy 6000 munkásnak teremtett kenyeret, nagy gondot fordított arra is, hogy e munkások lehető kényelemben és a kultuszükségletük teljes kielégítésében részesüljenek. Legutóbb a tatal szénbányászati további kiterjesztése és a társulat teljes függetlensége érdekében 12 millió arany irankny 4 1/2%-os törlesztés elsőbbségi kölcsönt szerzett meg francia és svájci tőkeből és ezzel pénzügyi téren a legutóbbi évek legnagyobb diadalaikkal egyikét vivta ki. Ennél is azonban bialakább volt és lehetett arra a sikerére, hogy nemcsak a porosz szénnek csinált Magyarországon erős versenyt, de a magyar szent kivitteli cikké is fejlesztette, amennyiben a tatal szénbányászatainak csaknem jelét a külföldi fiktépp Ausztria fogyasztja el. A király már tíz évvel ezelőtt magyar nemességgel és a királdi előnévvel, majd 1902. elején a m. kir. udvari tanácsosi méltósággal tüntette ki. Több külföldi rendjel tulajdonosa és számos hazai iparvállalat igazgatója tagja volt. Az elhunytat neje, születteit *Treunenfeld* Róza, két gyermeke és nagyszámú rokonság siratja.

— **Törpék mulatsága.** A pétervári arisztokrácia azzal a tervvel foglalkozik, hogy ott a jövő télen, Pétervárott magában 120 olyan férfi és 190 olyan asszony él, akiket bátran lehet törpéknek nevezni. Azonkívül

vidéki törpéket is meg fognak hívni, hogy semmi se hiányozzék az ünnepély tökéletességéből. Szóval csodálatos a tölenség fantáziája!

— **Aki biztonságban utazott Szerbiában.** A szerb zavarok alkalmából kedves történetet beszél el a *Gaulois*. Ezelőtt tíz esztendővel egy francia generális beutazta a Balkán-örszágokat. Nis közelében egy szerb csendőrhadnagy meglepő udvariasággal figyelmeztette, hogy veszélynek tenné ki életét, ha egyedül utaznék tovább, mint-hogy az utjába eső vidéken rablók tartózkodnak. Hogy a szerb határig ne eshessék bántódása, csendőrkíséretet adott melléje, azonkívül pedig ajánlólevéllel látta el és kérte, hogy adja át egyik barátjának, aki a legközelebbi bolgár város főhivatalnok. Bulgáriában csudálkozva tapasztalta a generális, hogy ez az ajánlólevél milyen könnyőséggel hárit el előle minden akadályt és az a meggyőződés vert lelkében gyökeret, hogy azok, kik a balkáni népek rossz híret terjesztik, nagy igazságtalanságot követnek el. Mikor a generális visszaérkezett Franciaországba, első dolga az volt, hogy halála jeléül szép ajándékot küldött a csendőrhadnagynak. Minthogy azonban hónapok teltek el, a nélkül, hogy az illető tiszt valami életjelt adott volna magáról, azt hitte, hogy ajándéka nem érkezett meg talán és a belgrádi francia követséghez fordult felvilágosításért. Mily nagy volt azonban meglepetése, midőn a követség értesítette, hogy egy csendőrhadnagy, mint a bolgár hivatalnok börtönben hűsöl jelenleg, mint-hogy mindakettőtől küsült, hogy voszedelmes rablóvezér. A generális életére is csak azért vigyáztak olyan nagyon, mert félték, hogy eltűnése nagy zajt okozhatna és hogy a meginduló vizsgálat leránthatná róluk is az alarcot.

— **A fészkelődő horvátok.** *Zágrádból* táviratlozzák: Ma reggel 4 órakor a magyar államvasutak üzletvezetőségi épületének egyik ablakára csekély mennyiségű dinamitot helyeztek el és gyújtották meg. A dinamit mennyisége oly csekély volt, hogy robbanásától csak egy ablaktábla zúzódott össze. Ugy látszik, éretlen tréfáról van szó.

— **Haláloszás.** Ma délután temették *Bécsben* *Gussenbauer* rektort imponáns részvét mellett. A gyászbáz előtt az egyetemi egyesületek tisztviselői foglaltak helyet. A gyászházban megjelentek az egyetemi tanács és sok egyetemi tanár. *Schpper* prorektor megleghangú beszéde után megindult a gyászmélet a templom elé. A templomban jelen voltak *Hartel* közoktatásügyi miniszter, a helytartó, az egyetemek és a műegyetem tanárai, valamint az orvosi egyesületek és kórházak számos küldöttsége. A beszentelés után a koporsót a vasutára vitték, honnan Obervüllachra szállítják.

— **Temetés halott nélkül.** Megható tragédia játszódott el a napokban *Nagyváradon*. Egy szerencsétlen iparos, akinek a felesége már hónapok óta súlyos betegen lekszik, a sors súlyos csapásai alatt annyira megőrült hogy megőrült és temetést rendezett a saját feleségének, aki pedig most is életben van. Pár nappal ezelőtt az olási katolikus plébánián megjelent egy zavart külsejű ember, bemutatla magát, hogy *Kovács* Lajosnak hívják s azért jött, hogy a feleségének aki meghalt, temetést rendezzen. Pontosan megmondta, hogy mikor halt meg a felesége, valamint egész pontosan megállapították azt is, hogy mikor lesz a temetés ideje. A plébániáról a temetkezési vállalathoz ment s itt egy nyolcvanforintos temetést rendelt meg a felségének s ugyanazon időt jelölte itt is ki a temetésre. Másnap kellett megtörténni a temetésnek. A temetkezési vállalat emberei levitték a ravatalt s a gyászszertartáshoz szükséges többi kelléket a lakására. ahol meglepve látták, hogy sehol sincs a halott. Megkérdezték *Kovács* Lajost, aki azt mondta, hogy a feleségét időközben beszállították a kórházba s onnan lesz a temetés. Az emberek megnyugdottak s elmentek. A szerencsétlen ember ekkor újra elment a plébániára s így szólt a káplánnak:

— Jöjjen, főtiszteleendő uram, mert a feleségem várja önt!

A káplán elment a lakására s a koporsót már leszegezve találta. Csodálkozott ugyan, hogy gázsolók nincsenek és elvégezte a gyászszertartást. Éppen a beszentelést végezte, mikor visszajötték a temetkezési vállalat emberei s értesítették a papot, hogy mi történt. Felnyitották a koporsót és látták, hogy ez üres. Röggtén tisztában voltak vele, hogy a szegény ember megőrült. Telefonoztak a rendőrségre, ahonnan két rendőr ment ki s a szerencsétlen embert beszállították a kórházba. Az orvosok megvizsgálták és gyógyíthatatlannak mondták a betegséget.

— **A halottégetés ügye.** A halottégetés előmozdítására alakult társaság nem régebben tartotta közgyűlést Párisban. A felolvasott adatokból kitűnik, hogy a kulturállamokban 84 krematórium működik. Még pedig Olaszországban 23, az Egyesült Államokban 23, Angliában 9, Németországban 8. Svájcban 4 és Franciaországban 3. De ezek a számok nem adják azért hű képét a halottégetés ügyének, minthogy Franciaországban 1902 végéig 29.470 hullát

hamvasztották el, míg az Egyesült-Államokban csak 15.986-ot, Németországban 4954-et, Olaszországban 4393-at, Angliában 2927-et és Svájcban 663-at.

— **Megőrült öngyilkos** Csaknem végzetes utja volt annak a derek mentőcsapatnak, amely ma délután egy nyár-utcai Garni-szálló elé vágott. A szállóban molibe lőtte magát egy *Guttman* Béla nevű husz éves kereskedősegéd. A mentők orvosa, dr. *Wallerhausen*, éppen köztögte az életunt fiatalember sebéit, amikor ez hirtelen újra felkapta a mellette heverő revolvért és rásütötte az orvosra. A golyó szerencsére dr. *Wallerhausen*-nak csak a kalapját surolta, aki azután hidegvérrel folytatta humánus munkáját. A sebesült fiatalember egy észrevétlen pillanatban az orvosi műszerek közül kikapott egy ollót s teljes erővel a doktor nyakába akart szúrni. Idejekorán észrevették szándékát és a mentőknek s a szálloda személyzetének végre sikerült a dühöngőt ártalmatlanná tenni. Az öngyilkos fiatal embert a Rókus-kórházba vitték, ahol az orvosok azt hiszik, hogy a fiatalember megháborodott az elméjében s alkalmisint ezért lett öngyilkossá.

— **Az utolsó Obrenovic?** Milán király Konstantinápolyban élő törvénytelen fiáról a belgrádi események hatása alatt több közlemény jelent meg, amelyek nem telnek meg a tényeknek. Mindenekelőtt tudni kell, hogy ezt a fiút nem Milánnak, hanem *Györgynek* hívják és negyedik gyermeke az anyjának, az egykori Krisztics született Johannides Artemizia asszonynak. Mind a négy gyermek (két fiú és két leány) akkor született, amikor anyjuk még neje volt Kriszticsnek. Györgynek és előtte született testvéreinek kora közt öt év a különbség, amely idő alatt a házaspár különváltan élt, éppen Artemizia asszonynak Milán királlyal ismeretes viszonya miatt. Nem igaz tehát, hogy Milán király Kriszticsné asszonyt már fiatal leánykorában ismerte. Mindjárt azután, hogy Artemizia asszony a kis Györgynek adott életet, vádpört indított. A tárgyalás három esztendőig húzódott, amíg végre megtörtént a válás. Milán király sohasem követelte vissza Krisztics asszonynyal váltott leveleit, aki most Johannides Artemizia néven szerepel, de visszakövetelte Sándor király körülbelül három hónappal Milán király halála előtt. Sándor király akkor Konstantinápolyban volt és e kívánságának támogatására magát a szultánt kérte föl. Johannides Artemizia vagy száz levelet vissza is adott a birtokában levő körülbelül másfél száz levélből és okiratból, de azokról is lényeképmásokat készített. A legfontosabb leveleket és okmányokat, amelyek a fiatal György származását bizonyítják, valamint a kiszolgáltatott levelek fotográfiait Európa két városában helyezték biztonságba. Milán király sohasem tagadta, hogy ő az atya a kis Györgynek, sőt vannak levelek, amelyekben tartózkodás nélkül szólt erről. Sándor király nagyon komolyan fogta föl atya törvénytelen fiának létezését és Konstantinápolyban kijelentette, hogy dinasztijának nyugalma és boldogsága, Szerbia jövője függ az anya birtokában levő okmányok megsemmisítésétől. Artemizia asszony gondos nevelésben részesítette legifjabb fiát és több európai nyelvre is tanította, de „herogi nevelésről” nem lehet szó. Joannides György egyébként csinos, eszes és művelt fiú és sejtelve sincs származásáról, rokonai nem akarják neki elárulni a nagy titkot.

— **A vakok vizsgálja.** A vakok budapesti országos intézetében vasárnap délelőtt volt a növendékek vizsgálata. Az intézet disztermet nagyszámú közönség töltötte be, akik meghatva szemlélték a növendékek bálmutatos tanulmányosságát és ügyességét.

Az évzáró ünnepélyvel egybekötött vizsgákat a *Himnusz* előzte meg amelyet az intézeti énekkar adott elő bálmutatos precizitással. Utána az I. osztályos növendékek mutatták be a Braille-féle dombornyomásban készült tankönyvekből írási és olvasási képességüket. Ezután egy alig 8—9 éves kis vak leány szavalt a Arany János versét: A gyermek és szivárványt. Rendkívül érdekes volt a IV. osztályos növendékek földrajzi és a III. osztályos növendékek számtani vizsgálata. Megható volt két kis vak fiúnak, Greisinger István és Holley Béla II. osztályos növendékeknek zongorajátéka. A kurucnótákat játszották négy kézre a közönség nagy tetszése mellett. Majd az intézet IV. osztályának hegedű átkéa következett s ezután a II. osztályos növendékek vizsgáltak le természetrajzból. Majd Jankovics Lajos szavalt a *Csepegy Gusztáv* szép költeményét, A *janoly lengyelt.* A vizsgákat orgonajáték és a Szózat előnéklése fejezte be. Az intézet folyosóján a növendékek munkából rendezett gazdag kiállítás lepte meg a látogatót.

— **Motorkocsin az északi sark felé.** A *Daily Mail* szerint Glidden ur és felesége, akik e hó 16-án indultak el *Bostonból*, kissé regényes utra vállalkoztak. Glidden ur ugyanis rendkívül buzgó motorista és nézete szerint kedves járművével nagyon messzire lehetne a sarkvidékeken előrenyomulni. Ezt be is akarja bizonyítani. Londonban új motorkocsit kap és Krisztianából indul el észak felé. A *massachusettsi* automobil-klub zászlóval ajándékozta meg, melyet utjának végső pontján fog kitűzni, hogy azután későbbi motorutasok tovább vigyék észak felé.

— **Szótugraszottó kártyabarlang.** Veszedelmes kártyabarlangot leplezett le az éjszaka a fővárosi rendőrség. Feljelentés folytán ugyanis arról értesült; hogy a Vadász és Hajnali-utók sarkán lévő *Sant-Souci* szálloda kávéházában, amelynek *Langfelder* Béla a tulajdonosa, rendszeres hazárdjáték folyik s a bankot maga a kávé adja. Gyakran több száz koronára felszaporodott a bank, úgy. hogy sok szegény ember teljesen tönkrement. A kávé s a hazárd bankhoz külön belépődíjat szabott meg. Aki játszani akart a külön helyiségben egy koronát tartozott lefizetni. Szombaton éjszaka *Dömjén* Benő detektiv felügyelő több titkos rendőrral meglepte a kártyabarlangot. Javában folyt a *jarab* és a bankban készáz koronán felüli összeg volt. A felügyelő a bankot leoglatta, a hazárdjátékos kompánia tagjait pedig feljegyezte. Huszonkét ember játszott, akik nagyrésze függönyök mögött és asztalok alá rejtőztek; onnan kellett előhuzni őket. Többnyire vékonypénzű emberek. Kereskedősegédek, diákok, mesterlegények voltak, akik szombatnap kapott fizetésüket vesztették el a hazárdbankon. A rendőrség szigorú vizsgálatot indított *Langfelder* Béla, a veszedelmes kártyabarlang tulajdonosa ellen, továbbá a hazárdjátékban résztvevők ellen is.

— **Rendőri hírek.** Az Újszaka Ujpesten *Hauer* Károly ákerkedőnek az Ejszaka-utca 1. sz. alatt lévő bódéja, amelyben többek között petroleum is volt beraktározva, kigyulladt és porig égett. A kár 2400 korona. — *Mayer* József rákosfalvi bognármester ötéves *Margit* nevű leánya meg a muli héten eltűnt. Tegnap azután egy külső kerépesi-utaj major szabad kútjában megtalálták a kis leány holttestét. Valószínű, hogy a kis lány az alacsony kerítésen át bukkolt a vízbe.

SZÍNHÁZ, ZENE

— **Nemzeti Színház.** Vendég szerepléssel végződött a szezon. A mai utolsó előadás két kedves, szimpatikus vendégnek juttatott élénk tapokat, akik hamar megnyerték a budapesti közönség jóhajlamát. *Szohner* Olga ma este a *Virágakadásban* lépett föl, *Papp* Mihály pedig a *Földben Bódit*, a hadnagyot játszotta. *Szohner* kisasszonynak ezuttal sokkal könnyebb feladat jutott, mint mulkor az *Egerben*. Moisés Márta-hoz képest *Nellike* egyszerű, naiv falusi lány, aki diadalmasan veszi be a szíveket kacagó vidámsággal. Mártaiban megmutatta, hogy finoman tudja részlezni a komplikált lelki állapotokat. Nellikében csak arra volt szüksége, hogy természetes, szívből fakadó derűt árasztson maga körül. És ennek a követelésnek is kitűnően meg tudott felelni. *Papp* Mihály a fiatal hadnagyot éppen annyi szerencsével ábrázolta, mint a *Borban Baracs Matyit*. Most uri gyereket mutatott be és ennek a hangját, a viselkedését éppen úgy ellálta, mint a paraszt suhanót a pénteki előadásban. Könnyű mozgása, természetes beszéde, egyéniségének a rokonszenves volta ma is nagyon kedvező benyomást tett a közönségre. A Nemzeti Színház tagjai jókedvvel játszottak ezen az utolsó előadásban. Olyanok voltak, mint a diákok, akik ragyogó arccal jelennek meg az iskolában, egy nappal a vakáció előtt. Holnap már hiányozni fognak a Nemzeti Színház színpaljai a hirdető oszlopkoról. Csak egy ódula fogja hirdetni vastag, fekete, betűkkel, hogy a Nemzeti Színházban június 22-től szeptember 1-ig nincs előadás. (d. e.)

— **Kapuzárás.** Az *Operaházban* is ma volt a szezon utolsó előadása. *Hunyadi László* került színpadra eléggé látogatott nézőtér előtt. Az *Operaház* igazgatósága a szezon befejezése alkalmából a következő sta isztikát teszi közzé:

A m. kir. Operaház 1902. szeptember 16-tól 1903. június 21-ig az Operában és a Várszínházban együttvéve 212 előadást tartott, amelyben összesen 54 operát és 9 balletet adtak elő és pedig régi operát 44-et, újat 3-at, új betanulást 7-et; továbbá egy oratóriumot (régit) és egy requiemet (új); régi balletet 7-et, újat 1-et, új betanulást 1-et. — Az előadott dalművek közt volt hazai 8. idegen 46. A ballettek közt hazai 4, idegen 6. Ezenkívül volt egy Wagner és két filharmoniai hangverseny.

Előadásra kerültek részint egészben, részint csak töredékben a következő zeneművek: Az afrikai nő 2-szer, Aida 8-szor, Alarcos bál 2-szer, Bajazzók 9-szer, Bank-bán 6-szor, Berlichingen Göt 18-szor, Bolygó hollandi 6-szor, Borura derű 1-szor, Brankovic 2-szor, Büvös vadász 2-szer, Carmen 7-szer, Cremonai hegedűs 1-szer, Denevér 16-szor, Don Juan 3-szor, Ernani 2-szer, Figaro lakodalmá 2-szer, Hoffmann meséi 6-szor, Hugonották 4-szer Hunyadi László 6-szor, Istenek alkonya 2-szer, Jancsi és Juliska 6-szor, Lahor királya 1-szer, Lakmé 1-szer, Lengyel zsidó 4-szer, Lohengrin 7-szer, Mari az ezred leánya 1-szer, Mignon 1-szer, Moharóza 8-szor, Navarrai leány 3-szor, Nürnbergi mesterdalnokok 3-szor, Onegin 8-szor, Otello 2-szer, Ördög Róbert 5-szor, Parasztbecsület 4-szer, Próféta 2-szer, Rajna kincse 2-szer, Requiem 2-szer, Rigoletto 5-szor, Sába királynője

3-szor, Sevillai horbóly 3-szor, Siegfried 3-szor, Szent Erzsébet legendája 1-szer, Tannhäuser 7-szer, Tell Vilmos 1-szer, Telemurhívás 1-szer, Tristan és Isolde 3-szor, Troubadour 6-szor, Varázsluvola 2-szer, Villars dragonyosai 1-szer, Walkür 5-szor, Windsori vgy nők 1-szer, Zsidónő 1-szer. *Eredeti szerzők* művei szerepeltek és pedig operák: Erkel 15-szor, Farkas 1-szer, Goldmark 6-szor, Hubay 9-szer és Liszt oratóriuma 1-szer, összesen 42-szer. *Ujdonokok* voltak: *Berlichingeni Göt*, A *lengyel zsidó*, *Moharóza* és a *Művészfurfang* balett: új betanulással adták elő: Siegfried, Brankovic György, Ernani, Rajna kincse, Istenek alkonya, Ördög Róbert, Fekete domino és a Bécsi keringő balett.

— **Hírek a Vígyszínházról.** A Vígyszínházban vasárnap este a *Triby* előadására az udvari páholyoknak is volt közönsége. *József* főherceg és *Augusta* főhercegnő jelent meg a híres darab előadására. Nagy érdeklődéssel szemlélték a színpadon történeteket. *Varsányi* Irén *Triby*-je és *Fenyvesi* Emil Svengalija ezuttal is nagy hatást ért el. — Délután a Vígyszínház színészközlőjének a növendékei előadták a *Fahóly* című bohózatot. A szereplők közt kiültek: *Megyaszi* Vilma, *Gál* Kózi, *Vári* Fekete, *Kondor*, *Huszár*. A növendékekkel együtt *Rónaszkői* Gusztáv tanárt is sokszor kitapsolták. — Holnap a *Dupont* kerül színpadra 14-edszer. A főszerepelt *Varsányi* Irén, B. Kertész Ella, Hegedűs, Góth, Vendrey, Szerény, Tapolczai kezében vannak.

— **Vizsgálati hangverseny.** Előkelő nagy közönség előtt tartották meg vizsgálati hangversenyüket *Syoss* Antal zeneakadémiajának magasabb osztályú növendékei vasárnap délelőtt, a Thék-féle zongoragyár dísztermében. A vizsgálati hangverseny pompásan sikerült; a növendékek mindannyian kitűnően játszották végig vizsgálati darabjukat s komoly tanulásról, biztosságról és tudásról tettek tanúságot, ami a mester kitűnő pedagógiai tanítási rendszerét bizonyítja. Az ügyesbő növendékek közül a következők: *Csep-csányi* Sári, *Dunki* Margit, *Klacsányi* Aranka, *Szabó* Emília és *Stoll* Józsa. Azonban a többiek is mind igen jól megállták helyüket ésők is igen megérdemelt tapost arattak. Megelőzőleg az alsóbb osztályú növendékek, *Rader* Irma tanárnő tanítványai vizsgáltak, akik közül *Gerster* Bősa, *Vass* Leó és *Olga* töltek ki.

EGYESÜLETEK

(A Magyar Újságírók Országos Szövetségének) választmánya ma délelőtt az Othon körben *Zilah* Simon elnöklésével ülést tartott. Jelenvoltak: *Hartmann* József, *Hertka* Lothar, *Juttasy* Ödön, *Illés* József, *Lendvay* Sándor, *Lenkei* Zsigmond, *Vadnai* Henrik, dr. *Harságh* Zoltán, *Wolner* József, *Zilah* Dezső Budapestről, *Beleg* Pál (Sz.-Udvarhely), *Engel* Lajos (Szeged), *Lászky* Armin (N.-Várad), *Pető* Lajos (Zombor), K. *Paur* Ödön (Veszprém) és dr. *Marton* Sándor szövetségi ügyész.

Előnk az ülést megnyitván előadja, hogy a tárgysorozat első pontja értelmében az újságok vasárnapi munkaszünetét fog tárgyalni. Előterjeszti, hogy e fontos, a közönséget és újságírókat egyaránt érdeklő ügyet naprendre le kell tűzni, mivel meggyőződése, hogy a mai helyzet vizsás. A vasárnapi munkaszünetről szóló törvény világosan kimondja ugyan, hogy vasárnap egész nap hétéón reggelig senkinek dolgozni nem szabad, mégis tapasztalható, hogy már vasárnap dében jelennek meg lapok s tévesztik meg a közönséget oly irányban, mintha e lapok vasárnap nyomattak volna. Ezeket kívül egy egész sereg oly lap is van, amely hétfőn hajnalban jelenik meg, szintén oly hiedelmet kelte, mintha hétfőn hajnalban nyomattak volna. E konkurrenca folytán a fővárosi lapok szinte ki lesznek hiva, hogy a munkaszüneti törvény szelleme ellen működjenek. Ehhez járul még azon körülmény is, hogy a lapok szétküldése a vidékre nagy nehézségekbe ütközik, ha a lapok csak a délelőtti folyamán jelenhetnek meg. Javasolja, hogy a szövetség lépjen érintkezésbe az újságírókkal és a szedők egyesületével, akikkel együtt foglalkozzék ezzel a kérdéssel, szem előtt tartván, hogy a munkaszüneti törvény szelleme érdekében tartassék. A választmány az előnk javaslatát azell fogadta el, hogy az újságírók és szedők véleményének meghallgatása után az ügyet a legközelebbi választmányi ülés elé terjeszt részletesab tárgyalás végett.

Miután *Rábel* László volt titkár a szövetség lapjának szerkesztésétől visszalépett a választmány elhatározta, hogy ezentul *Lenkei* Zsigmond fogja szerkeszteni a lapot s szövetségi elnökségének megbízásából, az elnökség szellemi irányításá szerint.

Ezután a központi hirdetési iroda szervezésére kiküldött vidéki bizottság eddigi működéséről tett jelentést K. *Paur* Ödön. A bizottság már eddig is serényen működött, de végleges javaslatát csak később fogja a választmány elé terjesztetni. A fővárosi kiadó részéről is kiküldött ki ez alkalommal egy bizottság a hirdetési ügy rendezésére. Végül néhány új tagot vettek fel a szövetségbe, mire az ülés véget ért.

(A Magántisztviselők Országos Nyugdíjgyőselete) ma délelőtt rendkívül közgyűlést tartott az Országos Ipargyőselet dísztermében. A közgyűlés tárgya az alapszabályoknak több rendbeli módosítása és kibővítése volt.

Weisz Berthold udvari tanácsos, egyesületi elnök üdvözölvén a nagyszámban megjelent tagokat, rámutatott a módosítások szükségére voltára. A közgyűlés

további lefolyása meglehetősen zajos volt, amennyiben a tagok közül több a szerzett jogaira nézve séremléseknek tartották az új ter-ezetet. A löbbség azonban az alapszabályok módosításának szükségessége mellett foglalt állást s így a közgyűlés némi változásokkal el is fogadta az igazgatóság részéről javasolt módosításokat a nyugdíj mérvére és visszaható erejére vonatkozólag. Az anyagi résztől eltekintve a legfontosabb változtatás, amit a közgyűlés elfogadott, az, hogy a nyugdíjgyesitelt tagjai ezentúl női magánítzviselők is lehetnek.

Nyitlér.

Mély fájdalommal jelentjük, alelnök-vezérigazgatónk, méltóságos

Királdi

Hercz Zsigmond

magy. kir. udvari tanácsos ur
mai napon történt gyászos elhunytát.

A boldogult hült tetemei folyó hó 23-án délután 4 óraker fognak a kerepesi-uti temető halottas házából örök nyugalomra tétetni.

Társulatunk alapítójának, alapításától az utolsó napokig lankadatlan buzgalmu, vasakaratu, ernyedetlen tevékenységű, sikerdus vezetőjének halála benső fájdalommal tölti el szívünket s mély gyászba borítja társulatunkat.

Emlékét kegyelettel és szeretettel fogjuk megőrizni.

Budapest, 1903. június hó 21-én.

A Magyar Általános Köszönbánya Részevnytársulat igazgatósága, felügyelőbizottsága és tisztii kara.

Királdi Hercz Zsigmondné szüli. Freyenfeld Róza, mint hitves, gyermekei: Lucy és György, Hercz Josefín, mint anya, ugy a saját, mint a gyászba borult összes rokonság nevében mély fájdalommal jelentik a felejtetetlen jó férj, gyengéd apa, fiu, testvér és rokon, méltóságos

Királdi

Hercz Zsigmond

UR

magy. kir. udvari tanácsos,

a Magyar Általános Köszönbánya Részevnytársulat alelnök-vezérigazgatója, a Magyar Schuckart-művek Villamossági Részevnytársaság alelnöke, több társulat igazgatóságának tagja, több magas rend lovagja stb.

folyó évi június hó 21-ik napján délután hatodfél óraker, tettdus élete 49-ik évében történt gyászos elhunytát.

A megholdogult drága tetemeit folyó évi június hó 23-ik napján délután 4 óraker fogjuk a kerepesi temető kápolnájából örök nyugalomra kísérni.

Budapest, 1903. június 21-én.

Áldás emlékére! Béke poraira!

(Az e rovat alatt közlötöknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

SPORT

Tatai löverseny. A tatai versenyek mai második napja még nagyobb számú közönséget vonzott az Esterházyak ós fészkebe. Ma mégis nagyobb mezőnyök álltak a starthoz és meglepetésekben sem volt hiány. A versenyek részletes eredménye a következő:

asszonyom, és a nagyokat futni engedik. Boldogok azok, akik otthon maradnak és érdekeikre vigyáznak. Ön helyesen cselekszik! Igaza van. Mindaz, amit itt lát az ember, az ön munkája. Nem azért mondom, hogy dicsérjem önt! Aldott az ön keze! A férje ura, az isten nyugosztalja... de ne beszéljünk halottakról... annak lyukas kezei voltak... mint minden Rubiera... a birtokot jelzőlog terhelte... és a háza... Miből állott tulajdonképpen a Rubiera-palota? Ez az öt szoba.

A báróné ugy tett, mintha jól esnék neki ez a dicséret, megadta Ciollának a kért felvilágosításokat, szobáról-szobára kísérte és kijelentette neki, merre illesztették be azokat az ajtókat, amelyek az új épületeket a régivel összekötik.

Ciolla tovább is figyelmesen nézegetett mindent és nádpáléjával mutatta:

— Egészen helyes, ez az öt szoba itt. A többi mind az ön tulajdona. Senki se teheti rá a tulajdonára a kezét, amíg ön él... Adja Isten, hogy száz évig élvezhesse! Ilyen ház... valószínű királyság! Akkora, mint egy kolostor! Halálös bün volna, ha ellenségeinek sikerülne szét-darabolni... és mindnyájunknak vannak ellenségeink!

A báróné maga is érezte, hogy elhalványul, mégis nevetést erőszakolt magára.

— Ugy? Mindnyájunknak vannak ellenségeink. Itt van, találó például, Motta mester!... Nem szeretném, ha az bele volna keverve ügyeimbe...

Ciolla bizalmatlanokodva tekintett körül, mintha mindenütt látná Motta mester szomorú ügyeit.

— Az ha fejébe vette, hogy betelepedik az ön házába... lassan, lassan... mint a piócák szokása...

A báróné visszatért a helyére, de nem válaszolt, hogy a többit is kicsikarja belőle. Ciolla még habozott, ugy tett, mintha távozni készülne, de a báróné úgy tett, mintha megállítaná háját, kereszt-

I. Kétévesek eladóversenye. Díj 2000 korona. Távoiság 1000 méter. Scnosberger L. **Elegedője** (Hutter) első, gróf Pejacsevich A. Sipiroe (Pretzner) második, gróf Esterházy M. Kóhánysá (Maraoskó) harmadik, azután Timakova Aranyos Hekla. Totalizátor: 10: 15. Helyrefogadások: I. 25: 29 és II. 25: 34.

II. Eladóverseny. Díj 2000 korona. Távoiság 1200 méter. Hercz M. **Valérián**a (Spencer) első, Szemere M. Barkóczyja (Lovás) második, Ferdinándy B. Andrása (Böhler) harmadik. Azután Mangov, Kényur. Totalizátor: 10: 62. Helyrefogadások: I. 25: 47. II. 25: 34.

III. Esterházy-handicap. Díj 4000 korona. Távoiság 2400 méter. Szemere M. **Luxa**dója (Bonta) első, Dreher A. Amrasa (Ceminson) második, gróf Wenckheim J. Olympiasa (Russel) harmadik, azután Busento, Barberine Terosi. Unberufen. Totalizátor: 10: 142. Helyrefogadások: I. 25: 73. II. 25: 40. III. 25: 42.

IV. Nyeretlen kétévesek versenyje. Díj 2000 korona. Távoiság 1200 méter. Petanovits J. **Mindjártja** (Bulford) első, Dreher A. Butorja (Cleminson) második, gróf Esterházy F. Sommerischeje (Russel) harmadik. Azután Epataunte Aldozat. Totalizátor: 10: 47. Helyrefogadások: I. 25: 53. II. 25: 47.

V. Remeteségi díj. Díj 3000 korona. Távoiság 1000 méter. Krausz L. **Klara** ja (Fries) első, Báro Üchtriz Zs. Lill-je (Sevbal) második, Hercz M. Serenade (Spencer) harmadik. Totalizátor: 10: 28.

VI. Welter-handicap. Díj 2000 korona. Távoiság 1000 méter. Gróf Wenckheim J. **Ootavia**-ja (Marunkovits) első, Schosberger L. Pityke-je (Bulford) második, Capt. George Baltimore-je (Krousil) harmadik, azután Mintu, Ne engedj, Gyopár, Pro gacety, Madrid, Erzsike, Mikor hogv. Totalizátor: 10: 61. Helyrefogadások: I. 25: 45. II. 25: 54. III. 25: 37.

A hamburgi derby. A magyar telivérte-nyésztés ismét nagy diadalt aratott Németországban. *Bono modo*, báró Springer Gusztáv Bonavista ménje megnyerte a hamburgi derbyt és impozáns győzelmével bebizonyította, hogy hároméveseink ezuttal is jelentékenyen jobbak a német hároméveseknél. Erdekes, hogy *Bono modoról* legutóbb rossz hírek voltak elterjedve s a jeles Bonavista-mén mindazonáltal nagy fölényvel, három hosszal nyert a német *Hans Sachs*, a *Nickel Rennen* és *Laurin*, az *Union* győztese ellen. Telivérte-nyésztésünk második képviselője, báró Üchtriz *Aachene* helyezetlenül futott, a favorit *Signor* pedig nem is indult a derbyben. Az érdekes versenyeket *Vilmos* császár is végignézte. A Derby-verseny részletes eredménye a következő:

Német derby. Díj 25.000 márka. Távoiság 2400 méter. Báró Springer G. *Bono modo*ja (Lewis) első, Laug-Puchhof és Schmieder Hans Sachs-a (Martin) második, Schmieder A. Laurinja (Harvey) harmadik, Buggenbagen G. Monopolja negyedik; azután Bengali, Jamaica, Miquel, Fedor, Flavius, Champion, Aachen. Totalizátor: 10: 84. Helyrefogadások: I. 20: 67, II. 20: 32, III. 20: 42.

REGÉNY
Motta mester

— REGÉNY —

Irtá: GIOVANNI VERGA

(53)

— Ha van valami mondanivalója nekem, jobb lesz, ha feljön.
— Nincs semmi mondanivalóm, — válaszolt Ciolla, de a kapu felé közeledett. Rosario meg-rántotta a zsinógot és morgott:
— Mit akarhat itt ez a fickó? Mindjárt meg kell majd raknom a tüzet.
De a közben az udvarról hallatszott az állatok zaja és Ciolla lépteit, aki lassan feljött. Tiszteletteljesen megemelte kalapját és többször ismétlé:
— Deo gratias! Deo gratias! — és dicsérte a házban mutatkozó rendet.
— Ilyen háziasszonyok, mint ön, báróné asszony, nem jönnek már a világra! Mindig dolgozik, még belevaluk a munkába. Ezek a kezek egy vagyont szereztek! Nem pocékolnak el semmit.
A báróné Ciolla minden szavára figyelt és kezdett nyugtalanokodni. Aközben Rosario egy széklet teremtet el, maga pedig állva hallgatta a beszélgetést.
— Menj és nézd meg, vajjon tojott-e a tyúk! — parancsolt rá a báróné és megint Ciollához fordult, szeretetreméltóbban, mint máskor, hogy kicsikarja belőle mindazt, ami mondanivalója van. De Ciolla még nem akart nyilatkozni. Beszélt az időjárásról, az aratásról, a forrongásról, amelyet a katonaság visszahagyott a községben, a balesetről, amely őt érte.

a nádbotját, amelyet a kezében tartott, és bocsánatot kért a feleségéért, amelylyel eddig telarkta a báróné fejét.
— Mi dolga? — Át kell öltözködnie, hogy Motta mester leányának keresztelőjére menjen? Fényes keresztelő lesz... a Trao palotában... Lássá, hogy játszik az ördög, hogy Motta mester gyermeke a Trao-palotában születik?... Minden rokon ott lesz... általános béke... Ön is rokon...
A báróné tovább nevetett és vele tartott Ciolla is, mire mind a ketten egymásra néztek és szemeki komolyak maradtak.
— Nem? Ön nem megy el? Igaza van! Óvakodjék ettől az embertől! Többet nem mondok önnek! Az ön fia bolond!... Többet nem mondok önnek!
— A fiamnak is megvan a maga vagyona, nekem is megvan a magamé. Ha ostobaságokat csinált, majd fizet a fiam, ha fizethet!... En nem! Fizet majd a saját pénzével, azzal az öt szobával, amelyet itt látott... Fájdalom, egyebe nincs... De én megtartom a pénzemet a magam számára... Örvendek rajta, ha fiam mulat. Fialat ember... Hadd mulassa ki magát... De én nem fogok fizetni.
— Ezt mondja mindenki. Motta mester csakugyan ravasz embernek tartja magát, de most nála ravaszabbra talált. Szép volna, ha neki kellené kitartania Nini báró szeretőjét!...
A báróné ugy nevetett, hogy a butorokba kapaszkodott, hogy el ne essék.
— Ah, ah!... Ez szép!... Ezt jól mondta, kedves Ciolla!
Ciolla utána ment, miközben ő is nevetést erőszakolt magára és lopva ránézett a bárónéra, mert bosszantotta, hogy a báróné oly vidáman fogta föl a közlést. De Rosario látta, amikor visszajött a vászonért, hogy urnője nagyon sápadt, és segítségért szólt.
(Folytatása következik.)

TÁVIRATOK

Flume, június 21. A *Saida* és *Ferenc József hadihajók*, melyek pár napja érkeztek Pólából, ma reggel a haditengerészeti akadémia növendékeivel tanulmányutra indultak. A *Saidán* első- és másodikévek mennek Görögországra, a másikon pedig harmadévek Kiszásziáig. Az ut több hétig tart.

Belgrád, június 21. A *Lunyevica-üvörök* holttisztét tegnap a hátramaradtak kérésére az új temetőből áthelyezték a régibe és saját sírboltjukba temették el.

Madrid, június 21. A szenátusban egy szenátor kérdést intézett a kormányhoz, azon alkalomból, hogy egy francia expedíció költött ki marokói parton, ahol a Rio Oro nevű spanyol kulktraktár fekszik. A külügyminiszter azt válaszolja, hogy ezen jelentésről csak a francia lapok úján szerzett tudomást.

Athén, június 21. Akuzes külügyminiszter nagyon mozgalmas ülésben közölte a kamarában, hogy Anglia, Németország, Oroszország és Németalföld kijelentették, hogy a korinthusi monopólium elhatározása esetén felmondják a Görögországgal fennálló kereskedelmi szerződéseket. Ennek következtében lehetetlennek tartják a korinthusi monopólium létesítését.

Az osztrák helyzet.

Prága, június 21. Ma tartotta a német haladópart pártgyűlését, melyen 580 párttag vett részt. Miután dr. Eppinger elnök megnyitotta az ülést, Pergelt képviselő tartott hosszabb beszédet, melyben a 14. §-ról érkezett. Majd dr. Urban képviselő tartott hosszabb előadást az osztrák-magyar kiegyezésről és azt mondta, hogy azon pártok, melyek a jelen pillanatban a parlament munkáját igyekeznek megghiusítani, felelősek lesznek azért, hogy választóik legfontosabb gazdasági érdekeit eljárszák. A vámtarifas kérdéselmes elintézésével a mezőgazdaság nagyon károsodik. A német pártok a gyakorlati gazdasági politika kívánalmait fogják szem előtt tartani s minden kísérletnek, mely a kiegyezést bármintemű, egyes pártok teendő, koncesszió tárgyává akarja tenni, leghevesebben ellent fog állni, meg lévén győződve, hogy egyértelműleg jár el választóinak érdekeivel, kik a kiegyezés elintézését a hosszadalmas politikai küzdelmek nyugvópontjának, valamint az állam jobb gazdasági jövője kiindulási pontjának tekintik. (Élénk helyeslés. Tetszés.)

Méline, a szenátor-jelölt.

Epinal, június 21. A szenátorok gyűlése egyhangulag elhatározta, hogy a következő szenátusi választáson *Méline* fogja jelölni. *Méline* közönséget fejtette ki a gyűlésnek és kifejtette, hogy a köztársaság azon befolyás folytán, melyet a kollektivisták gyakorolnak a kormányra, nehéz krízisen esik át. Annak a nézetének adott kifejezést, hogy vissza kell térni a valódi köztársasági hagyományokhoz, el kell szakadni a kollektivismustól. Végül a megnyugtató, egyesülés, türelmesség és kibékülés politikája mellett emelt szót.

Az olasz kormányválság.

Róma, június 21. A Stefáni-ügynökség jelenti: A király mai keleti dekrétumokkal elfogadta *Giolitti* belügyminiszter és *Bettolo* tengerészügyi miniszter lemondását, és Zanardelli miniszterelnököt bízta meg a belügyminisztérium, Morin külügyminisztert a tengerészügyi minisztérium ideiglenes vezetésével. A király a többi minisztert megerősíti állásában. A parlamentet június 25-re hívták egybe.

A forrongó Balkán.

Konstantinápoly, június 21. A porta jelentése szerint az utolsó hat napon Grambi községben (avrat-hassari terület, szalonikii vilajet) egy negyven emberből álló banda és a török csapatok között összetalálkozásra került a dolog. A banda néhány tagja elcsúszott, vagy megsebesült. A többiek elmenekültek. A monasztiri vilajetben lévő Kasztória hatóságai, melyeknek tudomására jutott, hogy Csakalarov bandafőnök emberei merényletet terveznek a kasztóriai görög-keleti metropólia ellen, megtekették a kellő intézkedéseket. A radovistei kajmakám jelentette a portának, hogy Csakalov Miklós volt úlszükbi tanító vezetése alatt álló 200 tagú banda a boszár határ átlépésére készül Monasztir megtámadására.

KÖZGAZDASÁG

Önségély takarék és hitelszövetkezet ma délelőtt tartotta VII. évi közgyűlését. *Poszay Géza* vezérigazgató terjesztette elő az igazgatóság jelentését, mely szerint az évi nyereség 41,792,09 K., a kiadott kölcsönök összege 1,047,618-31 K. A most lezárult évi árulat vagyona 128,474-8 K., ez összegből egy

üzlet rész 372 koronát kap. Az igazgatósági jelentés kiemeli, hogy a szövetkezet kamat és tőketörlesztés tekintetében igazán a leghumánusabb és a legmodernebb alapon áll. Az összes jelentések egyhangulag tudomásul vették és az igazgatóságnak, különösen *Poszay Géza* vezérigazgatónak jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak. A választások megejtésével ért véget a népes közgyűlés.

A vasárnapi munkaszünet.

Budapest, június 21.

A hivatalos lap vasárnapi száma közli a kereskedelmi miniszternek már ismertetett rendeletét, amelylyel a gyakorlati élet követelményeire és a felmerült kiválalmakra való tekintettel több irányban módosította és kiegészítette a vasárnapi munkaszünetről szóló törvényvel kapcsolatban kibocsátott rendelkezéseket. A ragyközség tájékozódása érdekében is összefoglalása is ez a rendelet a korábbi rendeleteknek, amelyek természetesen most már hatályukat veszítik. Az új rendelet értelmében *végezhető lesz az ipari munka*

I. mert az üzem felbeszakítása lehetetlen:

Az agyag-, porcellán-, maljika- és kőedényiparnál, nemkülönben a mész-, fész-, cement- és téglafőzőiparnál kizárólag az égetési munkák; *borkeskedőknél* és *pinceszétnél* a házilag végzendő sürgős javítási munkák; a *bőriparnál* a kavarási és bőrforgatási ipari munkák, de csak legfeljebb délelőtt 9 óráig; a *cukoriparnál* a cukorgyártással és finomítással járó munkák; az *ecetiparnál* a feltöltési és az erjedési műveletek körül végzendő ipari munka; a *kehérségi iparnál* a chlórózási és luzgási munkák legfeljebb délelőtt 10 óráig; a *keményítőiparnál*; a *kenderátatási iparnál* azon ipari munkarész, mely a végzendő művelet természeténél fogva felbeszakítást nem tűr; a *kereszeti iparnál* a termelés-szel kapcsolatos sürgős munka; a *kőolajfinomítóiparnál* a felbeszakítást nem tűrő munka; a *légszusz-párnál* kizárólag a légszusz előállítására, a lámpák meggyújtására és előállítására szükséges ipari munka; a *mal-moknál* az őrlési művelet; a *papír-, papírpép- és cellulosaiparnál*; a *pótkő- és kalángyártóiparnál*; a *sajtkészítő iparnál*; a *szalami-gyártásnál*; a *selyemiparnál* a felbeszakítást nem tűrő munkák; a *sejlyemgubók* bevitálásának ideje alatt a sejlyemgubók átvétele s gondozása körüli munkák; a *sertőző* maíta és a *szeszipar* és élesztőgyártás folyamatának akadálytalan biztosítása céljából el nem halasztható munkálatok; a *szinnyománál* és *kékfestésnél* végzendő azon munkák, melyek a folytonos üzem felbe nem szakítása miatt szükségesek; a *tésvagyártásnál* a szarításnál egybekötött munka déli 12 óráig; az *üveggyártásnál* felbeszakítást nem tűrő munkák; a *vas- és acélgépjár* üzemágainál és a *vegyészeti iparnál* felbeszakítást nem tűrő munkák; a *vilamos erő*, illetve áramot előállító telepeknél előforduló ipari munka.

II. Mert a fogyasztó közönség igényei a folytonos üzembentartást megkövetelik:

A) Vasárnapokon

és pedig

1. *egész napon át*: a baromfi-hizlaldák üzembentartásával járó összes munkálatok; *bucukon* az ugynevezett bucucikkok, mint pl. imakönyvek, olvasók, viaszgyertyák stb. árusítása; a *cukrász* és *mészkalásos iparnál*; *elő állatoknak* felbajtása, szállítása stb.; a *fényképezőiparnál* (34.183/908. VII/18.); a *fürdőintézeteknél* a szükséges munkák; *hirlapok* elárúsítása és szétbördása; az *izraelita hűsvéti kenyér* előállítására és árusítására; *jégnek* gyártása, árusítása, szállítása; *kenyér*, péksütemény, tej és gyümölcs elárúsítása és házhoz szállítása. stb.; a *kofák* fizete, amennyiben az árúk üdülő- és mulatóhelyeken, vagy városban, illetve a közönségnek kívül sátrok alatt, vagy valamilyen szokásos más állványon, asztalon, vagy a földön kirakva árusítanak; *lakásoknak* sürgős áttakításánál a szükséges munkák, azonban csak a hatóságilag szabályozott költőzközdési időszakokban, valamint az ezeket megelőző és követő egy-egy héten; a címfestéssel foglalkozó iparosok iparához tartozó munka, de csak a törvényes költőzközdési napokat megelőző és követő 8 napon belül eső vasárnapokon és csak akkor, ha az magánhelyiségekben és műhelyekben végeztek; a *nyomdaiparnál* a halasztást nem tűrő állami és hatósági nyomtatványok, szinlapok misorok, gyászjelentések előállítására és szétbördása; országos vásárok napján az ipari és kereskedelmi elárúsítás a közönség egész területén; a *szálloda-, vendéglő-, sör-, pálinka- és bormérő, kávéház- és kávémerő-iparoknál*; a *szodaviz* gyártása, elárúsítása és házhoz szállítása; természetes *virágok* árusítása;

2. *délutáni 5 óráig*: Oly körülmények, melyek az országhatártól 10 kilométernél távolabb nem esnek, az ezen rendelet II. A. 1. pontjai alatt nem említett minden ipari és kereskedelmi elárúsítás.

3. *déli 12 óráig*: *borbéli* és *lodrásiparnál* az üzleti helyiségben, azontul csak magánlakásban, színházakban, vagy hasonló előadások alkalmából házhoz hívta; a *buvgonyaszóiparnál*; a *gépiparnál* a sürgős és halaszthatatlan javítási munkák; a *gyorsárunknak* fuvarozása és feladása, kiszolgáltatása. valamint a teherárunkért érkező romlóanyag természetű cikkekből álló küldeményeknek kiadása és az állomásról való eluvarozása oly helyiségekben, melyeknek állomásain az említett árúkat szállító vonatok déli 12 óra után közlekednek, az említett árúikkal a vonatközlekedés idejéhez képest déli 12 óra után is fuvarozható; vasúti szállításra felvehető és kiszolgáltat-

hatók; a *kézidőigézetekben* a zálogtárgyak bezálogosítása és kiváltása; a *kisiparnál* sürgösen rendelt javítási munkák; a magánosok által sütés előlából vitt tésztaeműeknek és husféléknek az illető sülőtűhelyben való kisütése, mindazonáltal az a korlátozással, hogy ezen munkátok teljesítésére a sütőiparos rendes üzleti legközszemélyzetéből legfeljebb egy, erre önként vállalkozó egyént alkalmazhat s ezen délelőtt 10-től déli 12 óráig terjedő rendkívüli munkaidő az illető alkalmazott kötelezett munkaidejébe semmi címen be nem tudható; a *mészáros- és hentes iparnál* és *sertéshizlaldó* telepeknél a hízalához szükséges anyagok szállítása, sertéseknek a szállásokba behajtása.

A június és július hónapokra eső vasárnapokon azonban oly városokban, melyeknek lakossága a 20,000-et meghaladja, az elősoro t munkák csak délelőtti 10 óráig folytathatók.

4. *Délutáni 10 óráig*: minden, a napi élelmézés körébe tartozó cikkek, ugymint: zöldségfélék, só, liszt, cukor, kávé, újszer, bor, tea, rum, csemegék, fűszerek, hűsmenők stb. elárúsítása és házhoz szállítása, nemkülönben a szatocszületekben is az elárúsítás és házhozszállítás; a *pékáipari* munkálatok, ideértve a pékműhelyekből történő és árusítás és házhozszállítás is; vasárnapokra eső hetivásárokon az elárúsítás és szállítás; a vidéken és Horvát-Szlavonországok területén minden, a jelen rendelet II. A) 1., 2. és 3. pontjai alatt meg nem nevezett ipari és kereskedelmi üzletekben az elárúsítás és házhozszállítás.

5. *Délutáni 9 óráig*: Az iparszerűen üzött ablaktisztítás és szobapadlónyezés.

B) Szent István napján:

az A. 1. a 2. 4. és 5. pontok alatt felsorolt ipari munkák, az ott említett időn belül.

III. Mert a közforgalom, vagy valamely hadiszati vagy egyéb közérdek a folytonos üzembentartást feltétlenül követeli:

Árviz és más elemi csapás elleni védelmi munkák; *hadászati* szempontból sürgős ipari munkák; a *horár* és *targoncas ipar*; oly ipari munka, mely a nyilvános közlekedés és közbiztonság érdekében halasztást nem szenvedhet, továbbá a tengeren járó hajók kazánjain, gépein és egyéb alkatrészein használatlanul feltesztendő sürgős ipari munka; a *tavas- és bérköcsipar*; a *temetkezési vállalatok*; *ünnepek*nél bármily díszítési munka; a *vasúti* és *hajózási* üzemek, valamint a *posta*-, *távírda*- és *távbeszélő*-üzemeknél előforduló ipari munka.

IV. Ipari munkát végezhetnek azok az *önálló kisiparosok*, kik maguk, és pedig *segédek* és *tanoncok*, valamint más *segédmunkások* igénybevétele nélkül *latáskun* dolgoznak.

V. Ha valamely üzlet *állami egyedáruság* tárgyát képező cikkek elárúsítására fel van jogosítva, e mellett más cikkek vételével vagy árusításával is foglalkozik, vagy amely ugyanazon üzletilegységben más ipart is gyakorol az — ezen u. öbbi üzletkörre nézve — ugy az 1891. évi XIII. törvény-cikknek hatálya, mint a jelen rendelet hatálya alatt áll.

Az egyedárusági cikkek elárúsítására jogosított üzletekben mindazonáltal az ezen árusításra nézve megengedett időn belül *gyufa*, *szivarka-papír*, *pápa*, *pipaszár* s *közönséges fa- és papírszipkák* árusítása is meg van engedve.

VI. A jelen rendeletben az egyes munkákra, illetve műveletekre nézve engedélyezett kivétel csakis azon munkásokra és *segédszemélyzetre* vonatkozik, mely az illető munkánál, illetve műveleténél tényleg alkalmazva van.

VII. A jelen iparneméknél, melyeknél az ipari munka a jentiek szerint vasárnapokon is végezhető lesz, köteles az illető iparüző az ezen munkánál alkalmazott olyatén felváltásáról gondoskodni, hogy a munkások legalább minden hóban egy teljes, vagy minden két héten egy felváltáson munkaszünetet élvezzenek.

Napirend.

Napló. Hétfő, június 22. — Római-katolikus: Paulin. — Protestáns: Paula. — Görög-öröz: (jún. 9.) Ciril. — Zsidó: Sivan 27. — Nap két: 3 óra 47 perccor. — Nyugszik: 7 óra 44 perccor. — Hold két: 1 óra 41 perccor éjjel. — Nyugszik: 4 óra 24 perccor délután. — A nap a rák jegybe lép 4 óra 5 perccor délután.

A pénzügyminiszter tegnap délután 4 órakor.

Érsebi-émelekoszobor pályatervei megtekinthető 9-5 óráig a Múcsarnokban.

A *Nemzeti Szalon* kiállítása nyitva délelőtt 9 órától este 8 óráig. Belépődíj 50 fillér.

Nemzeti Múzeum. Allattár. Nyitva van délelőtt 9 órától délután 1 óráig.

Közlekedési Múzeum a Városligetben nyitva d. e. 9-től 12 óráig és délután 2-6-ig.

Az *Akadémia Goethe-szobája* nyitva délelőtt 9-12-ig.

Múzeumi könyvtár nyitva délelőtt 9 órától 1-ig.

Akadémiai könyvtár nyitva 3-7-ig.

Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9-12 óráig és 3 órától 8 óráig.

A *kereskedelmi és iparkamara könyvtára* (Szemere-utca 6. sz.) nyitva minden hétköznap fél 10-től fél 2-ig.

A *Jódeáros könyvtár* (Károly-kört 28.) mindennap nyitva van, köznapokon délelőtt 9-1-ig, vasár- és ünneppanokon 9-12-ig.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság, kereskedelmi szakkönyvtára, tudakozó-osztálya és keleti mintatára V. kerület Váci-kört 32. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 3 órától 6 óráig. Házal- zati termékek állandó kiállítása és kereskedelemtörténet-gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás (melyben az üzletvezetés árusításokat is eszközöl) a városi ipari csarnokban (vasár és ünneppanokon is) nyitva délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 3 órától 6 óráig. A külföldi kereskedelmi központi intézetvétele (Magyar kereskedelmi részvénytársaság) V. Váci-kört 32. szám alatt.

Allattér a Városligetben nyitva egész nap. Belépődíj 60 fillér.

VIGSZINHAZ.

Hétfő, 1903. június hó 22-én.

Dupont.

Böhözát 3 felvonásban. Irták Gavault és Berr. Fordították Góth Sándor.

Személyek:

Lopin Vendre Florence Varsányi
Laurice Kertész Galipard Góth
Ducot Tanay Horozsán Vostagni
Dupont Hogdús Larroitenő Rosta
Evariste Tapolczai Karmester Szerémy
Edgard Fenyesi Maitre d'hotel Gyözö
Kuzdeta 7 1/2 óraker.

NÉPSZINHAZ.

Hétfő, 1903. június hó 22-én.

Rip van Winkle.

Regényes nagy operetta 4 felvonásban. Irtá Mailhac Gille és Farnie. Fordították Evva Lajos és Falk Rikárd. Zenéjét szerezte Planquette Róbert.

Személyek:

Derrick Solymosi Lisbeth Singhofer
Adrian Magda Picky Szordahelyi
Van der Bilt Kovács M. Jacinthe Harmath
Noik Ujvári Hudson Rózsa
Katrina Kápolnai Szellem Kenedich
Rip van Winkle Raskó Torpe Dezsöfi
Kuzdeta 7 1/2 óraker.

MAGYAR SZINHAZ.

Hétfő, 1903. június hó 22-én.

A drótosót.

Nagy operetta előjátékkal, 2 felvonásban. Irtá Leon Viktor. Fordították Ruttkai György és Mérei Adolf. Zenéjét szerezte Lehár Ferenc.

Személyek:

Günther Boross Pfeifferkorn Sziklai
Mici Kornai Zsuzska Szentgyörgyi
Jankó Rubos Milos Ráthonyi
Kuzdeta 7 1/2 óraker.

FŐVÁROSI NYÁRI SZINHAZ.

Hétfő, 1903. június hó 22-én.

A koldusdiák.

Operett 3 felvonásban. Kuzdeta 7 1/2 óraker.

VÁROSLIGETI NYÁRI SZINHAZ.

Hétfő, 1903. június hó 22-én.

Siófoki kalandok.

Énekes bohózat 3 felvonásban. Magyar színrő alkalmasza Rajna Ferenc. Kuzdeta 7 1/2 óraker.

KISFALUDY SZINHAZ.

Hétfő, 1903. június hó 22-én.

A nagymama.

Vígjáték 3 felvonásban. Irtá Csiky Gergely. Kuzdeta 7 1/2 óraker.

Ös-Budavára
Nyitva esti 6 órától reggel 4 óráig
Ma hétfőn, június 22-én,
Fényes kivilágítás.
A nagy varió-
színpadon:
Ma föllép
Barrison Lona
és az új júniusi műsor második
részének több kitűnő attrakciója
Folies Comiques
Uj magyar bohózatok: A Zsarnok. Steinhardt föllépte.
A szabad területen érdekes mutatványok.
A m. k. honvédezenekar hangversenye.
— Betépdélj 60 nuer. —
Kedvezményes jegyek a városi löszdékben kaphatók.

Központi Csipke-Áruház
Kerepesi-ut 32. a Rókus-kórházzal szemben.
SZÉKELY és REDNER
Ajánlják legdusában felszerelt raktárukat csipke-,
szallag- és selyem-dívatárkában a legju-
nyosabb árakon.
Nagy választék koszoszallagokban.

LIPIK Szlavóniában,
I. rendű fürdőhely
Egyetlen jódtartalmú alkálius hőforrás (64° C.) a
kontinensen.
A lonjavölgyi vasút állomása (Dugosellon át). Azon
kívül Pakrac-Lipik déli vasút állomása (Zónatárra).
Külföldre: Budapest, Bécs, London, Róma, Brüsszel.
Főnyesen berendezett gyógyterem, kávéház és ét-
termek, nagyszobák park, fedett sétány, tiszta
kútó vízgyűjtő, katonatiszti gyógyház, gyer-
mek-szatóterem, pompásan berendezett fürdőépü-
letek, villamos világítás.
Földművelésügyi hatóság gyomor-, bél- és gégehurut-
nál, közhvény és csúszos bőrgyógyászati, leishánián, csont-
bajánál, mindennemű hurutos bántalmánál, valamint
minden mirigy- és vérérbetegségnél.
A fürdőnyei alatt 8 kiváló orvos rendel.
Lipik hévíz széküldése egyenesen a forrástól,
lovábbá Édeskútly. t. cégtől Budapestben, valamint ifj.
Ugla S. cégtől Bécsben.
Lipik források közvetlen a fürdőigazgatóságnál
rendelhető. — Bővebb felvilágosítást szolgál
a fürdőigazgatóság.

FRANCIA GUMMI
A legfinomabb különlegességek,
legelőcsőbb árakért kaphatók.
WEINFELD VILMOS-nál
Budapest, VII., Erzsébet-körút 56/b. szám.
Elsőrendű minőség 1, 2 és 3 fűt tucatja. Angol prima 2 és 4 fűt
tucatja. Halvány 1, 2, 3, 4 és 6 fűt tucatja. Műt. óvitalások
1 ma tucatja 2 fűt. Legjobb minőségű szappanok darabja
50 kr. Amerikai capot tucatja 1 fűt 50 kr. Nélgummi-óvizer
darabja 1 fűt. 12 daraból álló mintaküldemény a legfinomabb
minőségű 2 forint.

Uj! Villamos zseblámpa drbjá 2 fűt.
IWONICZ
fürdő-gyógyintézet és klimatikus gyógyhely
Európa legerősebb jód-írómavas és vasas forrása, gyönyörű
tűleereszti erőkkel. 610 méter tengerszint feletti magasságban.
Gyógyászati központ: Amalia- és Károly-forrás helyi beteg-
ségek részére: jód- és szulfidforrások (mint Szahmiban),
láp- és fonyófürők, hidro- és elektroterápia, masszázs és
gyógygyógyintézetek.
Gyógyjavlatok: Scrophulosek, női betegségek, csúsz,
mindennemű daganatok, urost- és bőrbetegségek stb.
Kényelmes berendezés, előcs lakások, villamos világítás,
vívezeték, friss forrásvíz, gyógyzene, mulatságok. Naponta
istantszót a kórházban. Posta- és táviratállomás az intézet-
ben. Szállás mindig rendelkezésre áll.
Fürdőorvosok: Dr. Várnicki József, Dr. Stanizsenszki
Gyula, valamint 6 magán orvos.
Fürdőnyei: május 23-ától szeptember végéig.
Lakások: állandó, sőt és lejáró az időtartalmú rendelőnk.
Bővebb felvilágosítást készséggel szolgál az
Iwonicz fürdőintézet igazgatósága.

"A hölgyekre nézve."
nagy fontosságu
azt tudni, hogy egyedül a
„Lorison-Crème“ van arra
hivatva, hogy a szépséget
fentartása és a hol hiány-
zik, elérhető legyen; mert
ez szer a legjobb mely e
térben feltaláltatott, és min-
den követelménynek meg-
felel, a mi az arcpolást il-
leti, mert a hölgyek már
2-3 napi használat után
meggyőződnek megelé-
gítéséről. A legelőcsőbb
hölgyvilág valamint a leg-
előcs művésznők használják
a legmegelőcsőbb eredmé-
nyel, az egyedüli szépség-
szer, mely az arcot viruló
frissé és fiatalá teszi, a
ráncozat az arcon és nyak-
on eltünteti, az arcot
finomá, frissé és sugár-
zóvá teszi; még előrehal-
dott koru hölgyek is o-
y csodás arczsinat kaptak
„Lorison-Crème“ haszná-
lata után, hogy életévekét
meghatározni lehetetlen.
Egy tégely ára 6 fűt.
Főraktár: Ceilang Anna
Wien, I. Graben 14.

ZOLA EMIL
korszakalkotó nagy regényciklusa a
NÉGY ÉVANGELIUM
mind a három része megjelent egy-
dül jogosított magyar fordításban.

TERMÉKENYSÉG
= (Fécondité) =
Két kötet
6 fűzve
7 korona.
MUNKA (Travail)
Két kötet
6 fűzve
7 korona.

IGAJSÁG (Vérité)
a nagy írónak mintegy
100 irodalmi
végrendelete.
Két kötet fűzve 7 korona.
A három regény külön-külön is megrendelhető a magyar fordítás egyedül jogosított kiadásánál, a

Sampel R. (Wodianer F. és Fiai)
csász. és kir. udvari könyvkereskedő cég-
nél Budapest, VI. kerület, Andrássy-ut 21.
szám alatt és bármely könyvkereskedésben.

Sok pénzt!
1 szalon garnitúra
1 szonyegottomán és 2 fafaeni,
I hálozoba és egy elődoba-
rendezés, bantulatos ösö á-
ben elegáns berakozási vála-
lat Zöldfa-utca 14. bejárta
az udvarban. Ugyanott berakozás-
tának butor és lakberendezési
alkotók a kívánatra 8 szaszók
kamai mellett előző is adatik.
Krisztof-tör 2. I. em.

Most jelent meg az ATHENAEUM irod.
és nyomdai r.-t. kiadásá-
ban, BUDAPEST, VII.,
Kerepesi-út 54 és úgy ott, valamint minden köny-
kereskedésben megszerezhető:
Közigazgatási
Törvénytár
DÁRDAY SÁNDOR
átalános elterjedt, nélkülözhetlen
..... munkájának .....
Uj folyam
1903.
Ezen most megjelent kötet az előbbi 10 kötet ki-
egészítésül szolgál tartalmazza mindazokat a fontos-
sabb törvényeket és rendeleteket, melyek az előbbi
kötetek megjelenése óta a közigazgatási terén ki-
bocsátottak. Az új pótkötet tartalmából felsorol-
juk a következőket:
ELSŐ RÉSZ. Harmadik rész.
Közjog. — Szervezet. Rendészet.
A közigazgatási eljárás egy-
szerűsítéséről. — Végrehajtási
utasítás hozzá. — Vármegyei
ügyviteli szabályzat. — Já-
rási ügyviteli. — Ügyviteli
szabályzat községi és körgye-
zők részére. — Ügyviteli sza-
bályzat közigazgatási bizottsá-
gok részére. — Gyámügyi ügy-
viteli szabályzat. — Vármegyei
részére. — Gyámügyi ügy-
viteli szabályzat a községi
és járási részére. — Utasítás a
közébségi és községi ügyviteli
előjárásról. — Utasítás a vármegyei
gyámintézeteknél (adó-
hivatalokban) való kereséssel,
az aranyérem gyámintézet-
től való kereséssel. — Utasítás
a gazdasági ismétlési-iskola
leg szakszervezeti kirendelt-
ség által ellátandó vármegyei
központi számvévi szolgálattal
tárgyában.

A titkos betegségek
alapos gyógyításáról.
Ne sajnálja senki a faradozást ilyen komoly
ügyben, jelentéktelen egyszerűen, mert
a legújabb külföldön beszerezett speciális műszerek-
kel még a legrejtőbb betegségek is pontosan meg
lehető határozni a székelyét, elterjedését, minőségét,
körürokozását: bármely melyen fészkelte is te magát
a környágn a szervezete, vagy a test nedvéibe. Ezen
beható vizsgálat alapján teljes bizottsággal meghatá-
rozható a betegségi állapotnak megfelelő, alapos gyógy-
ításhoz vezető speciális gyógyítási mód is, amelyet
mindenki, foglalkozásának megzavarása nélkül, otthon
is elvégezhet. Ha valakinek lehetetlen volna megjelenni,
akkor csak írja le a baját, amelynek pontos át-
vizsgálása után megkapja az utasítást és a megfelelő
speciális gyógyszereket is — a legnagyobb titoktartás
mellett. Leveleibe válaszoljuk meg. A gyógy-
kezelt befejezése után a leveleket elegendik, vagy
kivámnat mindenki visszakapja azokat.
Ilyen tökéletes és hézagpótló házakban Dr. Palócz
v. kórházi orvos, specialista, országos hírti intézet
(Budapest, VII., Kerepesi-ut 10.), ahol jókarattal,
születés és lelkiismeretesen kaphat mindenki (ugy
fért, mint nő) a neki elértel felvilágosítást, ahol a
beteg vére és testnedvé megvizsgálunk, idegei me-
grosódnak, az egész szervezet megszabadul a kör-
nyágtól és lelki kinyai is megszűnik.
A mindennapi foglalkozás megzavarása nélkül, biztos
sikerral, alaposan és gyorsan gyógyítja már sok év óta
Dr. Palócz az ó speciális gyógymóddal még a leg-
elhangyagoltabb esetekben is, a bujásokos sebeket,
hugycso, hólyag, ideg- és hátterinó-bajokat, sérveket,
az onferőzős és szilissz utóbjait, magómiést, el-
gyengült férfierőt (impotenciát), kezdődő elmezavart,
aranyeret, vérjáratok, bőrbetegségeket és a női nemű
szervek minden betegségeit. Nők részére külön vá-
zóterem és külön kijárta van. A rendelést Dr. Palócz ö-
magá és egyedül végzi nypona délelőtt 10 órától
delután 6 óráig (vasárnap déli 12 óráig).
Cim: Dr. Palócz v. kórházi orvos, specialista,
Budapest, VII., Kerepesi-ut 10.

MÁSODIK RÉSZ.
Népoktatás.
Utasítás az állami elemi né-
poktatás gondnoksági szer-
vezeti ügyrendje tárgyában. —
Utasítás a községi iskola-
szek, valamint a községi
elemi népoktatás, illetve
igazgató-hivatali részére. —
A gazdasági ismétlési-iskola
szervezeti és tartvere. — A
gazdasági ismétlési-iskola
és lényisága tanítási terve.
Mint ebből a bő tartalomról is kiténik, a kiegesztések,
pótlások és újítások folytán a „Közigazgatási törvénytár“
ezen legújabb pótkötete nélkülözhetetlenül
várt mindenkire, kinek az előbbi kötetek megvannak.
Ara díszes és tartós vászonkötésben 12 korona.

Eső-köpeny
városi hamburgi gyártmány
megszécskés vázlatos:
divatos szín- és szabásban
14 fűrtől 24 fűrtig.
KOCH Testvérek
fűrt, fűrt, fűrt
és
rahak minden alkalomra
Bpest, Károly-körút 26
Internátus
elemi iskolás-
fiúk számára.
Budapestben, a
Kis-Sváb-
hegyen levő
fü növelés-
közös 8-10 éves
fiúk vétésnek
fűl. A havi díj
60 kor. Ezért a
növekedés: tan-
tánítás, öle-
mészet és ruhá-
zó. Bő-
vűbb felvilágo-
sítással szíve-
sen szolgál az
igazgatóság.
Budapestben, I.
Istenhegy-utca
32. szám.

Társul
kerestetik
egy vállalkozó szellemű,
létepezés kereskedő
ásványviz
terjesztéséhez, mely tel-
jesen pótolja a „rohítsat“. Szives ajánlatok „H. J.“
jelvény alatt e lap kiadó-
hivatalára kéreknek.
Részletfizetésre
arany, ezüst, és szászok
zesobrak és ingakörök o-
lón kaphatók
Grüberger Armin Béla
VI. Váci-utca 30. I. em 23.
Kosárfonás
kavazék, korti asztal hat szék-
lek és egy pohárköz (kredence),
mely mint könyv vagy orvosi
műszer-szerkezet is haszná-
ló. 1903. május 15. Cim: 1903-
v. utca 1. szám III. em. 33.
Ugyanott egy burtozott szék
különböztetésű, ágazó-nyíl-
ló, egy új részre azonnal
kiadó. 474

Magy. kir. államvasutak. 74729/903. sz.
Pályázati hirdemény.
Az alulírott igazgatóság a magy. kir. államvasutak
részére a jövő 1904. évben, illetőleg 1906. év végéig
a következő anyagokból felmerülő szükségletének
szállítását biztosítani kívánván, ezenel nyilvános
pályázatot hirdet m. p.:
I. Kő- és földművi anyagok
nevezetesen: Chamotte-agyag és tüdőllő-tégla.
II. Olvasztó téglék.
A kiírás tárgyát képező egyéb cikkeket előtűntető
jegyzékek, melyek egyszerűsített ajánlati mintákkal
szolgálnak, valamint a szállításokra vonatkozó rész-
letes módozatok, valamennyi hazai kereskedelmi és
iparkamránál megtekinthetők és a magy. kir. állam-
vasutak igazgatósága anyag- és leltárbeszerzési
(AIII) szakosztályánál, Budapest, VI. Andrássy-ut
73. sz. II. emelet, 47. ajtószám, ingyen kaphatók.
A szabályszerben kiállított, ivenként egykoronás
m. kir. okmánybellel ellátott ajánlatok lepecsét-
elve legelőcsb: 1. évi július hó 28-iki déli 12 óráig
a magy. kir. államvasutak anyag- és leltárbeszerzési
szakosztályában átadandók, illetőleg posta útján oda
küldendők és a birtokot ezen kúlcímekkel látandó el.:
„Ajánlat 74729/903. számhoz“.
Az ajánlati árak egy évi értékének 0.5 százalékával
felmás bántánék kétségben vagy állami letétrek
alkalmas értékpapirokban legelőcsb: 1. évi július hó
27-iki déli 12 óráig a m. kir. államvasutak főpénz-
tárnál letendő.
Bántánék nélküli, vagy később benyújtott aján-
latok, valamint olyanok, melyek nem pontosan és
részletes módozatok betartása mellett állítanak ki,
figyelemre vétele nem számíthatnak.
Budapest, 1903. június hóban.
Az igazgatóság.

Nyomatott a „Patria“ irodalmi vállalat és nyomdai részvénytársaság
körtorgógépén, Budapest, IX., Ullói-ut 25.